

I

(Informācija)

REVĪZIJAS PALĀTA

ĪPAŠAIS ZIŅOJUMS Nr. 7/2006

par ieguldījumiem lauku attīstībā: vai tie efektīvi risina problēmas lauku apvidos?

ar Komisijas atbildēm

(saskaņā ar EK Līguma 248. panta 4. punkta otro daļu)

(2006/C 282/01)

SATURS

	Punkts	Lappuse
Terminu glosārijs un saīsinājumi		3
KOPSAVILKUMS	I.–VII.	4
IEVADS	1.–15.	5
Vispārīga informācija	1.–3.	5
Apraksts par ieguldījumiem lauku attīstībā	4.–10.	5
Tiesiskais pamatojums	4.–5.	5
Mērķi	6.–8.	5
Īstenošana	9.–10.	7
Revīzijas tvērums un metode	11.–15.	7
Revīzijas jautājumi	11.–13.	7
Revīzijas metode	14.–15.	8
APSVĒRUMI	16.–63.	8
Pirmais revīzijas jautājums: vai ES ir skaidra stratēģija un saskaņīga pieeja lauku attīstības politikai un vai tās ir pienācīgi definētas dalībvalstu programmās?	16.–28.	8
Skaidra stratēģija	16.–18.	8
Saskaņīga pieeja lauku attīstībai	19.–28.	9
Otrais revīzijas jautājums: vai ES finansējumam atlasītie projekti balstās uz kritērijiem, kas vislabāk risina vajadzības lauku rajonos?	29.–39.	10
Nosacījumi un atlasē procedūras	29.–34.	10
Nevajadzīgais atbalsts	35.–39.	12
Trešais revīzijas jautājums: vai projekti ir īstenoti lauku apvidos un vai tiem ir ietekme?	40.–52.	12
Projektu īstenošanas vieta	40.–46.	12
Uz vietas pārbaudīto projektu rezultāti un ietekme	47.–52.	14
Ceturtais revīzijas jautājums: vai veikums, rezultāti un ietekme ir pienācīgi uzraudzīti un novērtēti?	53.–63.	16
Uzraudzības un vērtēšanas sistēmas vispārējais pamats	53.–63.	16

	<i>Punkts</i>	<i>Lappuse</i>
SECINĀJUMI UN IETEIKUMI	64.–69.	17
I pielikums – Dalībvalstīs revidēto projektu saraksts		18
II pielikums – Lauku apvidu definīcijas – Revīzijā izmantotie kritēriji		21
III pielikums – Pārbaudīto projektu rezultātu un ietekmes piemēri		22
Komisijas atbildes		24

TERMINU GLOSĀRIJS UN SAĪSINĀJUMI

TERMINI

Saņēmējs	ES līdzekļu maksājuma galīgais saņēmējs.
Ietekme	ilgtermiņa sociāli ekonomiskas sekas, kuras vērojamas laika gaitā pēc intervences beigām un kuras var ietekmēt intervences tiešo vai netiešo jeb ārpus mērķa esošo grupu, kas var būt gan ieguvēji, gan zaudētāji.
NUTS	statistiski teritoriālo vienību nomenklatūra jeb ES kopējā reģionālās statistikas klasifikācija, kas katru dalībvalsti iedala reģionu hierarhijā (tos apzīmē ar <i>NUTS 1</i> , <i>NUTS 2</i> , <i>NUTS 3</i> un <i>LAU 1</i> un <i>LAU 2</i>) atkarībā no valsts administratīvajām vienībām.
Leader	struktūrfondu finansēta iniciatīva, kas paredzēta, lai palīdzētu ieinteresētajām personām lauku apvidos.
Veikums	ar intervencei piešķirtajiem līdzekļiem iegūtais vai paveiktais (piemēram, zemnieks iegādājies saimniecībai aprīkojumu, ciematā uzbūvēts ceļš).
Rezultāts	tūlītējas izmaiņas, kas skar tiešo mērķgrupu, intervences laikā vai pēc tās (piemēram, ceļa izbūves rezultātā uzlabota pieejamība apvidum, lielāka produktivitāte lauku saimniecībā).
Pilsētas teritorija	ģeogrāfiska teritorija, kurai nepiemīt neapdzīvota apvidus iezīmes. Pilsētas teritoriju klasificēšanai pastāv dažādas tipoloģijas, piemēram, lauki un pilsētas atkarībā no apdzīvotības.

SAĪSINĀJUMI

DP	darbības programma.
ELVGF	Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonds.
ESPON	Eiropas zemes izmantošanas plānošanas novērojumu tīkls.
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija.
ĢD AGRI	Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts.
IKP	iekšzemes kopprodukts.
KLP	kopējā lauksaimniecības politika.
LA	lauku attīstība.
LAP	lauku attīstības programma.
LAU	<i>vietējā administratīvā vienība.</i>
MLA	mazāk labvēlīgi apvidi.
SVID	stipro un vājo pušu, iespēju un draudu analīze.

KOPSAVILKUMS

I. Lauku apvidi sastopas ar tādām nozīmīgām problēmām kā iedzīvotāju skaita samazināšanās un šauras ekonomiskās iespējas. ES devums lauku attīstībā no 2000. līdz 2006. gadam ir vairāk nekā 60 miljardi EUR. Aptuveni 40 % no šā budžeta izmanto ieguldījumiem lauku attīstībā. Tie aptver plašu spektru projektu, kurus kopīgi pārvalda Komisija un dalībvalstis (sk. 1. līdz 10. punktu).

II. Šis ziņojums ir par Palātas revīzijas apsvērumiem saistībā ar ieguldījumiem lauku attīstībā. Revīzijā meklēja atbildi uz šādu vispārīgu jautājumu: "Kādā mērā ieguldījumu pasākumu iznākums efektīvi risina problēmas lauku apvidos?" (sk. 3. un 11. līdz 15. punktu).

III. Lauku attīstības regulas elastīgums (plaši mērķi, prioritāšu trūkums) un skaidras stratēģijas neesamība dalībvalstu programmās ir radījuši situāciju, kad nav skaidrs, kura mērķa īstenošanā līdzekļi ir devuši ieguldījumu. Dalībvalstu programmās uzmanība veltīta lielākoties lauksaimniecības nozarei, un tajās nepietiekami ņemti vērā atbalstāmā ģeogrāfiskā apgabala raksturlielumi (sk. 16. līdz 28. punktu).

IV. Nav efektīvu nosacījumu un atlases procedūru, lai novirzītu līdzekļus tiem ģeogrāfiskajiem apgabaliem un saņēmējiem, kam šie līdzekļi visvairāk vajadzīgi (sk. 29. līdz 34. punktu). Efektīvas mērķu noteikšanas trūkums palielina arī nevajadzīgo ieguldījumu sekas, kas samazina atbalsta efektivitāti (sk. 35. līdz 39. punktu).

V. Nozīmīga daļa izdevumu attiecas uz apvidiem, kas būtībā nav lauku apvidi. Salīdzinot ar iepriekšējo plānošanas periodu, ieguldījumu atbalsts lauku apvidiem ir būtiski samazinājies (sk. 40. līdz 46. punktu).

VI. Ne vienmēr bija iespējams noteikt projektu ietekmi, taču to būtu bijis iespējams izdarīt, ja galvenie elementi, kas palielina to efektivitāti, veidotu sinerģiju ar pārējiem projektiem un būtu lauku apvidos (sk. 47. līdz 52. punktu). Trūkumus konstatēja arī uzraudzības un vērtēšanas sistēmas īstenošanā (sk. 53. līdz 63. punktu).

VII. Kopumā Palāta uzskata, ka nav iespējams novērtēt, vai ieguldījumi lauku attīstībā ir efektīvi. Mērķi ir pārāk plaši, un politikas īstenošanai trūkst stratēģijas. Lauku attīstības politikas divu galveno mērķu īstenošana nav līdzsvarota. Lai to līdzsvarotu, Komisijai kopā ar dalībvalstīm jāuzlabo politikas efektivitāte. Mērķu izskaidrošana un principu izstrāde efektīvai mērķu noteikšanai ir šajā ziņā svarīgi elementi (sk. 64. līdz 69. punktu).

IEVADS**Vispārīga informācija**

1. Lauku attīstība ir finansiāli nozīmīga ES budžetam. ES ieguldījums 2000.–2006. plānošanas periodā ir vairāk nekā 60 miljardi EUR, un ir priekšlikums palielināt šo summu līdz gandrīz 70 miljardiem EUR 2007.–2013. plānošanas periodam. Šai summai vēl jāpieskaita vairāki miljardi euro no “modulēšanas” – līdzekļu pārskaitījumiem lauku attīstībai no tiešajām lauku saimniecību subsīdijām ⁽¹⁾.

2. Lauku apvidi veido lielu ES teritorijas daļu, un tajos dzīvo liels skaits ES iedzīvotāju. Salīdzinot ar pilsētu teritoriju, lauku apvidos IKP uz iedzīvotāju ir aptuveni par vienu trešdaļu mazāks, apdzīvotība ir apmēram desmit reizes zemāka, un nodarbinātība lauksaimniecības nozarē ir desmit reizes lielāka. Lauku apvidi parasti ir nomaļi un ar vājāku infrastruktūru un pamatpakalpojumiem, kā arī tajos sastopamas tādas nozīmīgas problēmas kā iedzīvotāju skaita samazināšanās un šauras ekonomiskās iespējas.

3. Šis īpašais ziņojums sniedz apsvērumus par šādiem lauku attīstības regulas pasākumiem ⁽²⁾: “ieguldījumi lauku saimniecībās”, “lauksaimniecības produktu pārstrādes un tirdzniecības uzlabošana” un “lauku apvidu pielāgošanas un attīstības veicināšana”. Tie ietver aptuveni 40 % no pieejamā budžeta. Saistībā ar šiem pasākumiem var finansēt plašu spektru projektu, kas šīs

⁽¹⁾ 10. pants Padomes 2003. gada 29. septembra Regulā (EK) Nr. 1782/2003, ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem (OV L 270, 21.10.2003., 1. lpp.).

⁽²⁾ Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EK) Nr. 1257/1999 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai un dažu regulu grozīšanu un atcelšanu (OV L 160, 26.6.1999., 80. lpp.).

revīzijas nolūkā, ir saukti par ieguldījumiem lauku attīstībā. Citi svarīgi lauku attīstības pasākumi, piemēram, agrovide, mazāk attīstīti lauku apvidi un mežsaimniecība, kuru mērķis ir risināt problēmas lauku apvidos, ir apskatīti iepriekšējos ziņojumos ⁽³⁾.

Apraksts par ieguldījumiem lauku attīstībā**Tiesiskais pamatojums**

4. Pirms 2000. gada ieguldījumu pasākumi bija struktūrfondu daļa, un to mērķi un nosacījumi bija atrunāti īpašās regulās. Ieguldījumi lauku saimniecībās un lauksaimniecības produktu pārstrādes un tirdzniecības uzlabošanā bija paredzēti, lai atbalstītu lauksaimniecības nozari visā ES, kamēr pasākumi pielāgošanas un attīstības veicināšanai lauku apvidos bija paredzēti, lai šajos apvidos risinātu konkrētas problēmas.

5. Kopš 2000. gada lauku attīstība kļuva par KLP “otro pīlāru” ⁽⁴⁾. Tas notika, apvienojot ieguldījumu pasākumus ar plaša spektra citiem pasākumiem vienā regulā. Vienlaicīgi saglabājot struktūrfondu mērķus, šajā politikā iestrādāja KLP mērķus. Noteica dažus nosacījumus, un kopš tā laika pasākumus īsteno visā ES. Tas ir radījis decentralizētu politiku, paverot plašas iespējas dalībvalstīm finansēt valsts vai reģionālas prioritātes.

Mērķi

6. Vispārīgā līmenī Regula nosaka divus mērķus. Pirmais no tiem attiecas uz lauksaimniecības nozari un īsumā definējams kā konkurences uzlabošana lauksaimniecībā un ilgtspējīga zemes apsaimniekošana. Otrs attiecas uz strukturāliem pielāgojumiem reģionos, kuru attīstība atpaliek vai kuri saskaras ar citām strukturāla rakstura problēmām. Šie mērķi ir detalizēti izklāstīti 1. tabulā.

⁽³⁾ Īpašais ziņojums Nr. 3/2005 (OV C 279, 11.11.2005.), Īpašais ziņojums Nr. 4/2003 (OV C 151, 27.6.2003.), Īpašais ziņojums Nr. 9/2004 (OV C 67, 18.3.2005.).

⁽⁴⁾ Pirmajā KLP pīlārā ietilpst atbalsts lauksaimniekiem tiešo maksājumu veidā.

1. tabula

Lauku attīstības regulā paredzētie mērķi lauku attīstības ieguldījumu pasākumiem

LAUKU ATTĪSTĪBAS PASĀKUMU VISPĀRĪGIE MĒRĶI ⁽¹⁾		
<p>Lauku attīstības pasākumi:</p> <p>— pavada un papildina pārējos kopējās lauksaimniecības politikas instrumentus un tādējādi palīdz sasniegt šādus mērķus:</p> <p>a) celt lauksaimniecības ražīgumu, veicinot tehnikas attīstību un panākot lauksaimniecības ražošanas racionālu attīstību un ražošanas faktoru, jo īpaši darbaspēka, optimālu izmantojumu;</p> <p>b) šādi panākt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem, jo īpaši palielinot lauksaimniecībā nodarbināto personu individuālos ienākumus;</p> <p>c) stabilizēt tirgus;</p> <p>d) nodrošināt piedāvāto produktu pieejamību tirgū;</p> <p>e) panākt, ka patērētāji piedāvātos produktus saņem par samērīgām cenām;</p> <p>— ir integrēti pasākumos, kas veicina to reģionu attīstību un strukturālo pielāgošanu, kuru attīstība atpaliek, un papildina pasākumus, kas atbalsta to apgabalu ekonomisko un sociālo pārveidi, kuros sastopamas strukturālas grūtības attiecīgajos reģionos, ņemot vērā šādu konkrētu mērķi: lai veicinātu vispārēju harmonisku attīstību, Kopiena izstrādā un īsteno darbības, kuru rezultātā tiek stiprināta tās ekonomiskā un sociālā kohēzija. Jo īpaši Kopienas mērķis ir samazināt attīstības līmeņu atšķirības dažādos reģionos un atbalstīt mazāk labvēlīgus reģionus vai salas, tostarp lauku apvidus.</p>		
ĪPAŠIE MĒRĶI IEGULDĪJUMIEM LAUKU ATTĪSTĪBAS PASĀKUMOS ⁽²⁾		
Ieguldījumi lauku saimniecībās	Lauksaimniecības produktu pārstrādes un tirdzniecības uzlabošana	33. pants
<p>1. Samazināt ražošanas izmaksas</p> <p>2. Uzlabot un pārvietot ražošanu</p> <p>3. Paaugstināt kvalitāti</p> <p>4. Saglabāt un uzlabot dabas vidi, higiēnas apstākļus un dzīvnieku labturības standartus</p> <p>5. Veicināt lauksaimniecības darbību dažādošanu</p>	<p>1. Virzīt ražošanu saskaņā ar paredzamām tirgus tendencēm vai veicināt jaunu lauksaimniecības produktu tirdzniecības vietu attīstību</p> <p>2. Uzlabot vai racionalizēt realizācijas kanālus vai pārstrādes procedūras</p> <p>3. Uzlabot produktu pasniegšanu un sagatavošanu vai veicināt blakusproduktu vai atkritumu labāku izmantošanu vai iznīcināšanu</p> <p>4. Izmantot jaunas tehnoloģijas</p> <p>5. Atbalstīt investīcijas, kas saistītas ar jaunievedumiem</p> <p>6. Uzlabot un kontrolēt kvalitāti</p> <p>7. Uzlabot un kontrolēt veselības aizsardzības apstākļus</p> <p>8. Aizsargāt vidi</p>	Nav norādīti īpaši mērķi
<p>⁽¹⁾ Regulas Nr. 1257/1999 1. pants.</p> <p>⁽²⁾ Regulas Nr. 1257/1999 4., 25. un 33. pants.</p>		

7. Regula arī nosaka īpašus mērķus diviem ieguldījumu pasākumiem, kas arī ir izklāstīti **1. tabulā**. Ieguldījumi lauku saimniecībās sniedz ieguldījumu lauksaimniecības ienākumu palielināšanā un uzlabo dzīves, darba un ražošanas apstākļus. Ieguldījumi lauksaimniecības produktu pārstrādes un tirdzniecības uzlabošanai palielina konkurenci un palielina produktu pievienoto vērtību.

8. Ieguldījumi pielāgošanas un attīstības veicināšanai lauku apvidos parasti ir zināmi pēc to kārtas skaitļa Regulā: "33. pants". Šis pants nosaka, ka atbalstu piešķir pasākumiem, kas saistīti ar lauksaimniecības darbībām un to pārveidošanu, kā arī ar lauku pasākumiem, uz kuriem neattiecas pārējie pasākumi. Tad tajā ir virkne ievilkumu (kuri šajā ziņojumā tiek saukti arī par pasākumiem), kam nav sniegts sīkāks apraksts un īpaši mērķi. Līdz ar to saistībā ar šo pasākumu var atbalstīt plašu spektru projektu.

Īstenošana

9. Komisija un dalībvalstis kopīgi pārvalda un īsteno ieguldījumu pasākumus lauku attīstībā. Praksē tas nozīmē, ka dalībvalstis savās programmās nosaka stratēģiju un atbilstīguma nosacījumus, apstiprina un pārbauda projektus, maksā saņēmējiem un ziņo Komisijai. Komisija atbild par to, lai programmas, to īstenošana un ziņošana par tām atbilstu tiesību aktos noteiktajām prasībām.

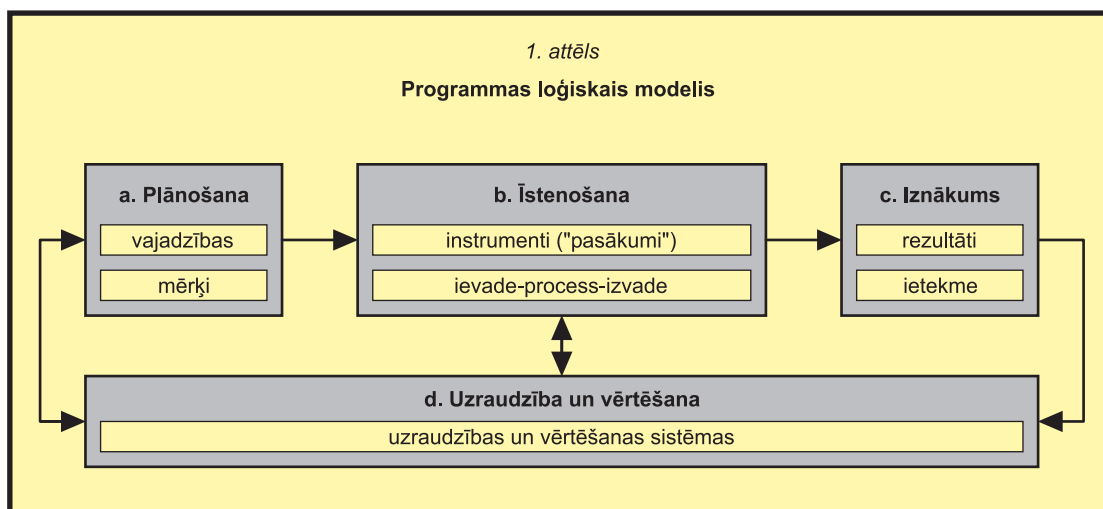
10. Potenciālie saņēmēji (lauksaimnieki, pārstrādes un tirdzniecības uzņēmumi, vietējās pašvaldības) iesniedz pieteikumu īstenošanai iestādei konkrētajā dalībvalstī. Ja projekts atbilst prasībām (atbilstīguma nosacījumi, pieejamais budžets un dažkārt arī novērtējumam un atlases kritērijiem), to apstiprina un saņēmējs var īstenot projektu. Pēc projekta pabeigšanas saņēmējs pieprasa līdzekļu atmaksu no dalībvalsts maksājumu aģentūras. Maksājumu aģentūra periodiski pieprasa Komisijai atļūdināt radušos izdevumus.

Revīzijas tvērums un metode

Revīzijas jautājumi

11. Palāta nolēma veikt efektivitātes revīziju, uzmanību pievēršot efektivitātei saistībā ar 2000.–2006. plānošanas periodu. Efektivitātes princips attiecas uz nosprausto mērķu paredzēto rezultātu sasniegšanu.

12. Par galvenajiem elementiem izraudzīja plānošanu, īstenošanu un sasniegto iznākumu, kā arī uzraudzību un vērtēšanu. Pārskats par šiem elementiem un to savstarpējo saistību ir sniegts **1. attēlā**:

13. Revīzijas mērķis bija izdarīt secinājumus par to, kādā apmērā ieguldījumu pasākumi lauku attīstībā efektīvi risina problēmas lauku apvidos. Šo pieeju izraudzījās, apskatot šādus jautājumus, kas balstās uz iepriekš minētajiem četriem galvenajiem elementiem:

a) Vai ES ir skaidra stratēģija un saskaņīga pieeja lauku attīstības politikai un vai tās ir pienācīgi definētas dalībvalstu programmās?

b) Vai ES finansējumam atlasītie projekti balstās uz kritērijiem, kas vislabāk risina vajadzības lauku apvidos?

c) Vai projekti ir īstenoti lauku apvidos un vai tiem ir bijusi ietekme?

d) Vai iznākumi, rezultāti un ietekme tiek pienācīgi uzraudzīti un novērtēti?

Revīzijas metode

14. Revīziju veica no 2005. gada janvāra līdz decembrim un revīzijas pierādījumus ieguva:

- a) veicot tiesiskā pamatojuma, politikas dokumentu, pētījumu, plānošanas dokumentu, kā arī uzraudzības un vērtēšanas ziņojumu analīzi;
- b) pārbaudot nejausi atlasītus 300 ELVGF projektu, kas attiecas uz 2000.–2006. plānošanas periodu, ar mērķi iegūt vispārēju priekšstatu par ieguldījumu atrašanās vietu un sociāli ekonomiskajām problēmām konkrētajos apvidos;
- c) veicot deviņus revīzijas apmeklējumus dalībvalstīs, kuras saņēma visvairāk maksājumu no revīzijai atlasītā 300 projektu parauga. Kopumā pārbaudīja 31 projektu, uzmanību veltot finansiāli vissvarīgākajiem pasākumiem. Šo projektu un attiecīgo pasākumu saraksts ir pievienots *I pielikumā*. Lai revīzijā iekļautu projektus no dažādiem lauku apvidiem, 31 projektu izvēlējās pēc saviem ieskatiem. Revīzijas mērķis bija arī atrast labas prakses piemērus.

15. Revīzijas apmeklējumiem uz vietas izvēlējās turpmāk minētās dalībvalstis un reģionus atkarībā no to lieluma revīzijai atlasītajā paraugā. Ārpus 1. mērķa esošie reģioni ⁽¹⁾: Francija (valsts LAP), Vācija (Nīderzahena), Itālija (Emīlija Romanja), Nīderlande (valsts LAP) un Spānija (Katalonija). 1. mērķa reģioni: Vācija (Brandenburga), Itālija (Kampānija), Portugāle (Lisabona un Taho ieleja) un Spānija (valsts darbības programma). Apmeklējumus veica no 2005. gada jūnija līdz oktobrim.

APSVĒRUMI

Pirmais revīzijas jautājums: vai ES ir skaidra stratēģija un saskanīga pieeja lauku attīstības politikai un vai tās ir pienācīgi definētas dalībvalstu programmās?

Skaidra stratēģija

1. apsvērums

Lauku attīstības regulas elastīgums (plaši mērķi, prioritāšu trūkums) un skaidras stratēģijas neesamība dalībvalstu programmās ir radījuši situāciju, kad nav skaidrs, kura mērķa īstenošanā līdzekļi ir devuši ieguldījumu.

⁽¹⁾ NUTS 2 reģioni, kuru attīstība atpaliek, ko apliecina mazāk nekā 75 % no vidējā IKP rādītāja Kopienā uz iedzīvotāju.

16. Lauku attīstības regulas mērķis, no vienas puses, ir sniegt ieguldījumu KLP mērķu īstenošanā un, no otras puses, sniegt ieguldījumu ekonomikas un sociālajā kohēzijā (sk. 6. punktu). Lai sasniegtu šos mērķus, Regulā noteikti vairāki pasākumi. Dažiem no tiem ir noteikti īpaši mērķi, kamēr citiem tādu nav (sk. 1. tabulu). Šie pasākumi ir dažāda veida atbalsts, lai uzlabotu konkurenci lauksaimniecībā, uzlabotu vidi un atbalstītu lauku apvidus. Regula neparedz, kuriem pasākumiem jāsniedz ieguldījums kādā no mērķiem, ne arī kādā mērā šie mērķi būtu sasniedzami.

17. Regula elastīgi nosaka ieguldījumu pasākumus, jo jāizpilda tikai daži nosacījumi, lai saņemtu atbalstu. Turklāt pasākumi var sniegt ieguldījumu jebkura vispārēja mērķa sasniegšanā.

18. Pārbaudot deviņu dalībvalstu programmas, Palāta konstatēja, ka trūkst skaidras stratēģijas. Dažās programmās nav skaidri noteikti sasniedzamie mērķi un tas, kādā mērā pasākums saistās ar šiem mērķiem. Citās programmās nav izklāstīti mērķi, bet gan īstenošanas pasākumi, kas paredzēti dažādu mērķu sasniegšanai. Tas padara politikas lēmumus necaurskatāmus: nav skaidrs, cik daudz līdzekļu izmanto kādam mērķim. Šīs situācijas piemēri ir sniegti 1. izcēlumā.

1. izcēlums

Tie paši pasākumi dažādiem mērķiem

Ieguldījumi lauku saimniecībās ir viens no pasākumiem Spānijas programmā lauksaimniecības infrastruktūras uzlabošanai 1. mērķa teritorijās. Programmā noteiktais mērķis ir palielināt ienākumus no lauksaimniecības un uzlabot dzīves, darba un ražošanas apstākļus. Tomēr revīzijā tika konstatēts, ka faktiski sasniegtie mērķi atšķirībā no ieguldījumu veikšanas vietas. Produktīvās lauksaimniecības teritorijās šis pasākums sniedz ieguldījumu konkurences uzlabošanā lauksaimniecībā. Taču kalnu teritorijās šis pasākums piedāvā atbalstu mazām konkurēt nespējīgām lauku saimniecībām ar mērķi līdzsvarot iedzīvotāju skaitu laukos. Šī programma neparedz piešķirt īpašus resursus šiem dažādiem mērķiem. Šiem diviem dažādiem mērķiem, kurus aptver minētais pasākums, nav īpaša definējuma, un katrā no minētajām un savā starpā atšķirīgajām teritorijām līdzekļu izlietojums katram konkrētajam ieguldījumu mērķim netiek uzraudzīts.

Pasākums ūdens resursu apsaimniekošanai un zemes gabalu pārdaļīšanai ir 70 % no ELVGF devuma Portugāles programmā "Lisabona un Taho ieleja". Programmā noteiktais mērķis ir "izstrādāt modernu un konkurētspējīgu lauksaimniecību kā galveno elementu lauku apvidu attīstībā". Tomēr revīzijā tika konstatēts, ka pasākums atbalsta irigācijas tīklu modernizāciju auglīgās teritorijās, kā arī jaunus irigācijas tīklus, kas izveidoti, pārdalot zemes gabalus un infrastruktūru tajās teritorijās, kurās lauksaimniecības infrastruktūra ir vāji attīstīta (ļoti mazi zemes gabali, novecojušas irigācijas sistēmas). Šim pasākumam ir divi dažādi mērķi: palielināt ļoti produktīvo teritoriju konkurētspēju un sekmēt lauksaimniecības darbības tajās lauku teritorijās, kuras pamet iedzīvotāji. Programmā nav noteikts, kādā mērā šim pasākumam jānodod ieguldījumu viena vai otra mērķa sasniegšanā. Vienam projektam, kurš atrodas blīvi apdzīvotā teritorijā, ir atvēlēti 29 % no visiem šai programmai piešķirtajiem ELVGF līdzekļiem.

Neskaidri mērķi

Zemes gabalu pārdaļīšanu parasti uzskata par zemes gabalu atkārtotu pārdaļīšanu, lai uzlabotu lauku infrastruktūru un tādējādi arī lauku saimniecību ekonomisko dzīvotspēju. Saistībā ar Nīderlandes LAP šis 33. panta ievilkums ir finansiāli vissvarīgākais pasākums. Tā kā Lauku attīstības regulā nav detalizēta apraksta, tas ļauj Nīderlandei izmantot šo ievilkumu kā instrumentu valstij, ar kura palīdzību iegādāties zemi dabas rezervāta attīstībai. Komisijas apstiprinātās LAP liecina par to, ka šim ievilkumam atvēlētajiem līdzekļiem, proti, 87 miljoniem EUR, jāsniedz ieguldījums ilgtspējīgas lauksaimniecības nodrošināšanā, bet 16 miljoni EUR jāatvēl floras un ainavu veidošanai. Taču Palāta, veicot revīziju, konstatēja, ka realitātē 86 % līdzekļu galvenais mērķis bija floras veidošana un tikai 14 % – ilgtspējīga lauksaimniecība. Regulas elastīgums pieļauj šādu situāciju, un tā rezultātā pastāv politika, kurā nav iespējams noteikt kāda mērķa sasniegšanā līdzekļi ir ieguldīti.

Saskanīga pieeja lauku attīstībai

2. apsvērumi

Dalībvalstu programmās uzmanība veltīta lielākoties lauksaimniecības nozarei, un tajās nepietiekami ņemti vērā atbalstāmā ģeogrāfiskā apgabala raksturlielumi.

19. Dalībvalstu līmenī Līguma 33., 158., un 160. pantā ir vispārējo mērķu starpniecību ir atzītas divas vajadzības. Pirmkārt, tā ir vajadzība risināt strukturālās nepilnības, samazināt ienākumu atšķirības starp laukiem un pilsētām, samazināt bezdarbu laukos, uzlabot pamatnozares konkurētspēju un sekmēt plašākas ekonomikas iespējas laukos. Otrkārt, tā kā šauras ekonomikas iespējas

apdraud daudzu lauku kopienu dzīvotspēju un dzīvīgumu, ir jāatbalsta lauku kopienu dzīvīgums, jaunas darbības un jāattīsta pakalpojumu nozare laukos. Papildus tam dalībvalstis saskaras ar plašu problēmu diapazonu, piemēram, lielāka uzmanība produktu kvalitātei, dzīvnieku labturība un vides problēmas.

20. Lai risinātu šīs plaša spektra vajadzības, lauku apvidiem ir izstrādātas dažādas teritoriālo pieeju koncepcijas. Tās ir paredzētas ģeogrāfiskam apvidum, pamatojoties uz sociāli ekonomisko analīzi un stratēģiju, kas interpretē lauku attīstības dažādos aspektus skaidrā saistībā ar citām intervencēm šajā jomā. Turklāt tām ir integrēta pieeja: aptver vairākas nozares un iesaista visas ieinteresētās puses un resursus attiecīgajā jomā. Tā maksimāli palielina sinerģiju vienā programmā un starp vairākām programmām konkrētā zonā.

21. Neatkarīgi lauku attīstības vērtējumi, kurus uzsāka Komisija, sniedz lielu atbalstu teritoriālajai pieejai ⁽¹⁾. Trešajā ziņojumā par ekonomisko un sociālo kohēziju Komisija secina, ka daudzām problēmām lauku apvidos ir teritoriāls raksturs ⁽²⁾.

22. Divās Eiropas konferencēs par lauku attīstību – Korkā (1996. gadā) un Zalcburgā (2003. gadā) – tika apstiprināts teritoriālās pieejas svarīgums. Korkā nolēma, ka "lauku attīstības politikai jābūt konceptuāli multidisciplinārai un tās izpildei jābūt daudznozaru ar skaidru teritoriālu dimensiju" ⁽³⁾. Zalcburgā nolēma, ka "lauku attīstības politikai jākalpo plašākas sabiedrības vajadzībām lauku apvidos un jāsekmē kohēzija" ⁽⁴⁾.

23. Turklāt ir pieejami daudzi pētījumi par teritoriālo pieeju lauku attīstībā, kuri arī atbalsta šādu pieeju. Labi zināmi institūti un pētnieki, tostarp ESAO un ESPON, secina savos pētījumos, ka nozaru pieeja ir mazāk efektīva nekā teritoriālā pieeja.

⁽¹⁾ Ex-post novērtējums 5.b mērķa programmām. 1994.–1999. gads, 2003. gada augusts; Kopsavilkuma ziņojums par starpposma novērtējumiem 2000.–2006. g., 2006. g. februāris.

⁽²⁾ Jauna partnerība kohēzijai, Trešais ziņojums par ekonomisko un sociālo kohēziju, 2004. g. februāris, 29. lpp.

⁽³⁾ Secinājumi no Eiropas konferences Korkā par lauku attīstību, 1996. g. 7.–9. novembris.

⁽⁴⁾ Secinājumi no otrās Eiropas konferences Zalcburgā par lauku attīstību, 2003. g. 12.–14. novembris.

24. Cita pieeja ir tradicionālā uz lauksaimniecību virzītā jeb nozaru pieeja, kur uzmanība pievērsta tikai vienai nozarei un nav ņemti vērā atbalstāmā ģeogrāfiskā apgabala raksturlielumi. Palāta konstatēja, ka dalībvalstu programmās galvenokārt ir izvēlēta šī iepriekš minētā pieeja. Galvenie programmas elementi, piemēram, specifiskie mērķi, SVID analīze, situācijas apraksts un pasākumi – visi ir vērsti uz lauksaimniecības nozari. Programmās nebija iespējams mērķtiecīgi plānot teritoriālo atbalstu, jo vajadzīgo elementu vai nu nebija, vai arī tie bija nepilnīgi ⁽¹⁾.

25. Komisija atzīst vajadzību palielināt inovācijas un dažādību ārpus jau tradicionālā atbalsta lauku saimniecībām ⁽²⁾, tomēr Palātas veiktā analīze par lauku attīstības izdevumiem pašreizējam plānošanas periodam rāda, ka gandrīz 90 % izdevumu lauku attīstībai attiecas uz lauksaimniecību.

26. Šāds liels uzsvars uz lauksaimniecību draud ar to, ka netiks sasniegts viens no Regulas galvenajiem mērķiem, proti, teritoriālo atšķirību samazināšana. Piemērota teritoriālās un nozaru pieejas kombinācija varētu mazināt šādu risku. Kampānijā tika konstatēta veiksmīga nozaru un teritoriālās pieejas kombinācija (2. izcēlums). Tas parāda, ka ir iespējams piemērot teritoriālo pieeju ES lauku attīstības politikā.

2. izcēlums

Daļējas teritoriālas pieejas elementi Itālijas programmā Kampānijā

Kampānijas programma ietver šādus teritoriālas pieejas elementus:

- Teritorijas pienācīgs apraksts un diagnoze. Programmā nodalītas divas lielas teritorijas ar dažādām problēmām: intensīvas lauksaimniecības teritorijas un "lauku apvidi". Lauku apvidi definēti, izmantojot dažādus kritērijus un vidējā apdzīvotība ir 127 iedzīvotāji uz kvadrātkilometru, salīdzinājumā ar 1 239 iedz./km² ārpus tiem, un nodarbinātības līmenis lauksaimniecībā ir 22 % salīdzinājumā ar 6 % pārējo reģionā.

⁽¹⁾ Piemēram, ja ir ietverta problēmu diagnosticēšana dažādās teritorijas daļās, tā ir vispārīgā līmenī, nenorādot, kāda problēma attiecas uz konkrētu lauku apvidu. Turklāt problēmu/vajadzību apraksts nav izmantots, lai pielāgotu lauku attīstības pasākumus dažādo teritoriju vajadzībām.

⁽²⁾ Komisijas periodiskais biļetens "Putting rural development to work for jobs and growth", 2005. gads.

- Mērķis pasākumiem, kuros piemēro pieeju atkarībā no lauksaimniecības produkta nozares, ir atbalstīt ekonomiski dzīvotspējīgas lauku saimniecības un pārstrādes uzņēmumus. Tie veido 23 % no ELVGF ieguldījuma. Prioritāte ir piešķirta ieguldījumiem tajos apvidos, kas ir jo īpaši piemēroti attiecīgo lauksaimniecības produktu ražošanai. Papildu prioritāte ir piešķirta kalnainiem apvidiem.
- Četri 33. panta pasākumi risina pamatpakalpojumu trūkumu un sekmē jaunu darbību uzsākšanu; tie veido 24 % no ELVGF piešķiruma, un tos īsteno tikai lauku apvidos.
- Prioritāte ir piešķirta projektiem, kas atrodas lauku apvidos, tādējādi risinot šo apvidu problēmas un veidojot sinerģiju ar citiem ieguldījumiem konkrētajā apvidū.

27. Jaunā Lauku attīstības regula, kura stāsies spēkā 2007. gadā, vēl joprojām ļauj dalībvalstīm piemērot galvenokārt nozaru pieeju, visvairāk uzmanību veltot lauksaimniecībai. Regulā nav teritoriālā mērķa sasniegt līdzsvarotāku attīstību, mazinot atšķirības un izvairoties no teritoriālajām atšķirībām ES, dalībvalstu un reģionu līmenī.

28. Tikai *Leader* programmā, kura ir iekļauta jaunajā regulā, ir piemērota teritoriālā pieeja, kamēr atsevišķiem pasākumiem ir daži šīs pieejas elementi, jo tie ir starpnozaru pasākumi. Tomēr pieejamie līdzekļi ir ierobežoti (obligātā Kopienas finansējuma daļa *Leader* programmai ir 5 % vecajām ES dalībvalstīm un 2,5 % jaunajām dalībvalstīm; daudznozaru pasākumiem – 10 %). Komisijas ambiciozākie priekšlikumi tika samazināti (dauznozaru pasākumiem no 15 % uz 10 %) vai noraidīti (*Leader* programmai rezerve 3 % apmērā no lauku attīstības budžeta). Tas parāda to, ka praksē pāreja no nozaru pieejas uz teritoriālu pieeju notiek negribīgi.

Otrais revīzijas jautājums: vai ES finansējumam atlasītie projekti balstās uz kritērijiem, kas vislabāk risina vajadzības lauku apvidos?

Nosacījumi un atlasē procedūras

3. apsvērumi

Nav efektīvu atbilstīguma nosacījumu un atlasē procedūru, lai novirzītu līdzekļus tiem ģeogrāfiskajiem apgabaliem un saņēmējiem, kam šie līdzekļi visvairāk vajadzīgi.

29. Gan konsolidētajā Līgumā, gan Lauku attīstības regulā lietots termins "lauku rajoni" (jeb lauku apvidi). Regulas 33. panta nosaukums ir "Lauku rajonu pielāgošanas un attīstības veicināšana", tomēr Regula nenosaka, ne arī uzliek par pienākumu dalībvalstīm definēt (piem., lauku attīstības programmās) nosacījumus, kādiem lauku apvidiem jāatbilst. Palāta konstatēja, ka trijās revidētajās dalībvalstu programmās nebija lauku apvidu definīcijas, bet piecās programmās definīcija nebija piemērota, un tikai vienā programmā (Kampānija) definīciju faktiski piemēroja lauku apvidiem.

30. Regula arī nepieprasa dalībvalstīm īpaši izstrādāt pasākumus to programmās iekļauto lauku apvidu vajadzībām. To varētu izdarīt, nosakot apvidus ar vislielākajām vajadzībām un tad piešķirot līdzekļus lauku apvidiem atbilstīgi to vajadzību pakāpei (īpaši budžeta līdzekļi, diferencētas atbalsta likmes, ierobežoti pasākumi dažās teritorijās utt.).

31. Dalībvalstis kopumā to nav darījušas savās programmās. Gandrīz visi pasākumi piemēroti visā programmas teritorijā, neņemot vērā lauku apvidu dažādās vajadzības.

32. Pat ja projekti atbilst nosacījumiem, daži projekti labāk par citiem risina lauku apvidu problēmas. Piemēram, ja viens ieguldījumu projekts rada vairāk darba vietu lauku apvidos nekā otrs projekts, pieņemot, ka visi pārējie faktori ir līdzvērtīgi, priekšroka tiek dota pirmajam projektam. Turklāt pieejamie līdzekļi ir ierobežoti. Efektivitātes nolūkā līdzekļiem jāpiešķir prioritāte pēc vajadzības.

33. Veicot revīziju, Palāta konstatēja, ka kopumā dalībvalstis nepiemēro efektīvas procedūras to projektu atlasē, kas vislabāk risinātu problēmas lauku apvidos. Vairākas dalībvalstis piešķir projektus pēc principa, kas pirmais brauc, tas pirmais maļ. Citos gadījumos dalībvalstis ir izveidojušas vērtēšanas procedūras, kuras nepiemēroja vai piemēroja tikai daļēji attiecībā uz nesvarīgiem kritērijiem. Tikai vienai no deviņām pārbaudītajām programmām piemēroja efektīvas procedūras. Piemēri norādīti 3. izcēlumā.

3. izcēlums

Neefektīvas prioritāšu piešķiršanas un projektu atlasē piemēri

Turpmāk sniegti piemēri tiem kritērijiem, kas nav atbilstīgi lauku apvidu vajadzību risināšanā:

— Katalonijā pārstrādes un tirdzniecības pasākumam punktus piešķir ierosinātajam projektam atkarība no tā, cik daudz laika pagājis kopš saņēmējs saņēmis dotāciju. Šā kritērija mērķis ir sadalīt atbalstu lielākam skaitam saņēmēju nevis tikai tiem projektiem, kas vislabāk risina lauku apvidus vajadzības. Francijā šim pašam pasākumam neviens no atlasē kritērijiem neattiecas uz ieguldījumu veikšanas vietu.

— Nīderlandē tikai viens no pieciem izmantotajiem kritērijiem reģiona programmai, kas paredzēta ciemu atdzīvināšanai, ņem vērā ciema nostatumu. Viens no šiem kritērijiem ir kopienas finansālais stāvoklis: tai jābūt pietiekami finansiāli spēcīgai, lai efektīvi un ātri veiktu darbības. Tas padara šo pasākumu piemērotu kopienām pilsētu teritorijās nevis lauku teritorijām, jo pēdējās minētās bieži vien ir finansiāli vājākas.

34. Revīzijā konstatēja arī risku, ka labāk informētiem, organizētiem un pārticīgākiem saņēmējiem ir vieglāk saņemt ES līdzekļus. Saistībā ar ieguldījumu pasākumiem projektus ierosina privātpersonas un pašvaldības, kurām jāveic ieguldījumu līdzfinansēšana. Tika konstatēti gadījumi, kad atbalsts koncentrējās pie ekonomiski stiprākiem saņēmējiem un apvidiem nevis nomaļākos lauku apvidos. Gadījumi, kad reģionālās atšķirības saasinājās nevis mazinājās, ir norādīti 3. un 4. izcēlumā.

4. izcēlums

Atbalsta koncentrēšanās pie stiprākiem saņēmējiem privātajā un valsts sektorā

Emīlija Romanja reģionā atbalstu sniedz tikai tām lauku saimniecībām, kurās minimālie ieņēmumi uz vienu gada darba vienību ir aptuveni EUR 10 000 mazāk labvēlīgos apvidos (MLA) apvidos vai aptuveni EUR 15 000 tādās teritorijās, kas nav MLA. Pusē saimniecību ieņēmumi ir mazāki par EUR 5 000. Parasti tās ir mazas saimniecības. 12 % reģiona lielāko saimniecību (ar platību, kas lielāka par 20 ha) ir piesaistījušas 41 % atbalsta līdzekļu.

33. pantā ievilkums "lauksaimniecībā izmantojamo ūdens resursu vadība" ir finansiāli nozīmīgākais pasākums Spānijas programmā, kuras mērķis ir uzlabot lauksaimniecības infrastruktūru 1. mērķa reģionos. Lielāko daļu šā pasākuma līdzekļu (76 %) izmanto, lai modernizētu esošos irigācijas tīklus. Apūdeņotās teritorijas veido aptuveni 12 % no kopējās 1. mērķa reģionu teritorijas un ir blīvāk apdzīvotas un konkurētspējīgākas nekā neapūdeņotās teritorijas. Cilvēki ir apmetušies uz dzīvi šādās teritorijās, jo apūdeņotās teritorijas ir vidēji sešas reizes ražīgākas nekā neapūdeņotās teritorijas. Tas ir radījis situāciju, kurā vairums līdzekļu koncentrējas 12 % sauszemes, kas atrodas vislabvēlīgākajā stāvoklī. Tikai nelielu procentuālo daļu atbalsta (apmēram 20 %) īstenoja teritorijās, kuras definētas kā pamestas vai neapdzīvotas (< 38,5 iedz./km²).

Nevajadzīgs atbalsts

4. apsvērumi

Efektīvas mērķu noteikšanas trūkums palielina arī nevajadzīgos ieguldījumus, kas samazina atbalsta efektivitāti.

35. Nevajadzīgs atbalsts ir sniegts tad, ja ieguldījums tiktu veikts arī bez atbalsta sniegšanas. Šādos gadījumos ietekme, piemēram, uzņēmuma izaugsme vai radītās darba vietas, būtu tik un tā. Atbalsts ieguldījumiem ir visefektīvākais tad, kad ieguldījumi nebūtu veikti un vēlāmā ietekme nebūtu citādāk panākta. Tomēr nav iespējams pilnībā izvairīties no nevajadzīgā atbalsta, jo saņēmējiem ir jābūt gataviem īstenot ieguldījumu projektus.

36. Komisija atzīst, ka pastāv nevajadzīgais atbalsts (1). To apstiprina arī Palāta, un daži šāda atbalsta piemēri norādīti 5. izcēlumā. Par lielu nevajadzīgā atbalsta proporciju ziņots arī neatkarīgos vērtējumos.

5. izcēlums

Nevajadzīgā atbalsta piemēri

Tika apmeklēti divi lauksaimnieki, kuri saņēma atbalstu projektiem saistībā ar pasākumu ieguldījumu lauku saimniecībās Emīlijā Romanjā. Abi lauksaimnieki apgalvoja, ka pat tad, ja nebūtu sniegts valsts atbalsts, viņi ieguldījumus būtu veikuši. Turklāt abiem lauksaimniekiem bija pietiekami finansiālie resursi, un tie izvēlējās veikt papildu ieguldījumus (bez ES finansējuma) par tādām summām, kas vienā gadījumā bija piecas reizes lielāka nekā atbalstītais projekts, otrā gadījumā šī summa bija līdzvērtīga pusei no atbalstītā projekta.

Katalonijā līdz 2005. gadam nepiemēroja kritērijus pasākumam, kas paredzēts lauksaimniecības produktu pārstrādes un tirdzniecības veicināšanai, un visi atbilstīgie pieteikumi saņēma līdzfinansējumu. Tā kā nepietika līdzekļi līdzfinansējumam tādā apjomā, kāds bija paredzēts lauku attīstības plānā, apjoms tika ievērojami samazināts līdz vidēji 15 %. Tas palielināja nevajadzīgā atbalsta iespējamību – saņēmējiem bija vajadzīgs pašfinansējums 85 % apmērā. Divos no trim apmeklētajiem uzņēmumiem gada pārskati par gadiem pēc ES līdzfinansēta projekta beigām, parādīja, ka uzņēmumi veikuši papildu ieguldījumus par tādām summām, kas pārsniedza ES līdzfinansētos ieguldījumus.

37. Lai samazinātu nevajadzīgā atbalsta risku, mērķus jānosaka precīzāk. Turklāt Komisija ir pievērsusi maz uzmanības vai ignorējusi vajadzību noteikt faktoros, ar kuru palīdzību var prognozēt nevajadzīgā atbalsta iespējamību. Piemēram, nevajadzīgā

atbalsta risks ir lielāks, ja ieguldījumus veic lielāki uzņēmumi, bet mazāks risks ir videi draudzīgos ieguldījumos. Šos faktoros tādējādi var ņemt vērā, nosakot atbalsta mērķus.

38. Pastāv attiecība starp uzņēmuma dzīvotspēju un ieguldījumu ilgtspējību, no vienas puses, un nevajadzīgo atbalstu, no otras puses, tomēr Palāta uzskata, ka Komisija pārāk lielu uzmanību ir veltījusi ilgtspējībai, tajā pašā laikā pārāk vieglprātīgi pieņemot nevajadzīgā atbalsta risku.

39. Šo situāciju raksturo ieguldījumi lauku saimniecībās, kas atrodas tādā Beļģijas reģionā kā Flandrija, jo gandrīz puse lauku saimniecību saņem noraidījumu ekonomiskās dzīvotspējas nosacījuma dēļ. Šo nosacījumu ieviesa, pieprasot nodrošināt to, ka pilnas slodzes darbinieka alga ir vismaz EUR 21 577. Programmas vērtētāji secināja, ka rezultātā no atbalsta saņemšanas tika izslēgtas šīs lauku saimniecības, kurām bija vajadzīgs atbalsts un kurās nevajadzīgā atbalsta risks bija zemāks.

Trešais revīzijas jautājums: vai projekti ir īstenoti lauku apvidos un vai tiem ir bijusi ietekme?

Projektu īstenošanas vieta

5. apsvērumi

Nozīmīga daļa izdevumu attiecas uz apvidiem, kas nav būtībā lauku apvidi un kas samazina lauku apvidiem pieejamo līdzekļu summas.

40. Komisijai ir maz informācijas par vietām, kurās būtu rezultāti un ietekme saistībā ar ieguldījumiem lauku attīstībā (sk. turpmāk 61. punktu). Palāta atlasīja reprezentatīvu paraugu ar 300 ELVGF projektiem, un klasificēja to atrašanās vietu pēc to lauku apvidus kategorijām. To veica, izmantojot četrus vislabāk pieejamos salīdzināmos rādītājus, par kuriem ir dati, lai varētu klasificēt visas teritorijas ES kā pilsētas vai lauku apvidus. Izmanīja šādus salīdzināmos rādītājus (sīkāka informācija sniegta II pielikumā):

- a) vai teritorija ir vai nav klasificēta kā lauku teritorija iepriekšējā plānošanas periodā (1994.–1999. g.). Šajā periodā 33. panta pasākumi ārpus 1. mērķa teritorijām tika īstenoti tikai atsevišķos apvidos, sauktos par "5.b mērķi", kam bija jāatbilst konkrētiem lauku teritorijas kritērijiem un ko bija jāapstiprina Komisijai;
- b) NUTS 3 teritoriju klasifikācija ESPON tipoloģijā, kas izstrādāta kā ESPON programmas daļa, ko kopīgi pārvalda Komisija un dalībvalstis;

(1) ĢD AGRI – informatīvais izdevums – jaunais perspektīvais ES lauku attīstībai, 7. lpp.

- c) NUTS 3 teritorijas relatīvā atbilde lauku teritorijai saskaņā ar valsts definīcijām, kas pieejamas statistikas nolūkos;
- d) NUTS 3 teritorijas klasifikācija ESAO tipoloģijā, kas balstās uz apdzīvotību un ko kopš 1994. gada parasti piemēro starptautiska mēroga analīzēs.

41. Analīzes rezultāti par to, kā 300 ieguldījumi ir klasificēti katram no salīdzinošiem rādītājiem ir parādīti 2. tabulā. Tajā parādīts, ka reģioniem ārpus 1. mērķa, atkarībā no piemērotās tipoloģijas, no 29 % (ESAO) līdz 55 % (ārpus bijušā 5.b mērķa) izdevumu atvēlēti teritorijās, kas nav lauku apvidi. Pirmā mērķa reģionos no 9 % (ESAO) līdz 22 % (valsts definīcija) lauku attīstības atbalsta atrodas teritorijās, kas nav lauku apvidi.

2. tabula

Ieguldījumu lauku attīstībā atrašanās vieta saistībā ar reprezentatīvo 300 ELVGF projektu paraugu

Atlasītais paraugs	Bijušais 5.b mērķis		ESPON tipoloģija			Valsts definīcija			ESAO tipoloģija		
	Nē	Jā	Pilsēta	Vidēja	Lauku	Pilsēta	Vidēja	Lauku	Pilsēta	Vidēja	Lauku
Reģioni ārpus 1. mērķa	55 %	45 %	47 %	29 %	25 %	44 %	7 %	49 %	29 %	38 %	33 %
1. mērķa reģioni	nav datu	nav datu	21 %	53 %	26 %	22 %	2 %	76 %	9 %	43 %	48 %

42. Salīdzinot ar iepriekšējo plānošanas periodu (1994.–1999. g.), atbalsts ieguldījumiem lauku attīstībā (bijušais 5.b mērķis) lauku teritorijās absolūtos skaitļos ir samazinājies uz pusi (par aptuveni 1 500 miljoniem EUR) un par 70 % mazāks relatīvā izteiksmē⁽¹⁾. Tas ir noticis neatkarīgi no tā, ka lauku attīstības budžets ir būtiski palielināts. Tas liecina, ka prioritāšu noteikšanas trūkums lauku apvidiem, ko pieļauj Regula, ir nelabvēlīgi ietekmējis šīm teritorijām pieejamos līdzekļus.

3. tabula

Vidējā apdzīvotība apvidū, kur veikti lauku attīstības ieguldījumi 300 ELVGF projektu reprezentatīvajā paraugā

Atlases paraugs	Apdzīvotība ieguldījumu vietā (iedz./km ²)	
	LAU 2	NUTS 3
Reģioni ārpus 1. mērķa	259	242
1. mērķa reģioni	237	246

43. Atlasītajiem 300 projektiem tika analizēta arī apdzīvotība. Katram atlasītajam paraugam vidējā apdzīvotība teritorijā, kurā tika veikti ieguldījumi, ir parādīta turpmāk norādītajā tabulā (LAU 2 ir "zemākais" administratīvais līmenis, piemēram, kopienas, NUTS 3 ir vislielākā administratīvā iedaļa, piemēram, provinces). Visiem pārbaudītajiem ieguldījumu pasākumu veidiem, gan LAU 2, gan NUTS 3 teritorijās, vidēji bija lielāka apdzīvotība nekā vidēji Eiropā, proti, 120 cilvēki uz kvadrātkilometru. Datumi par 1. mērķa reģioniem jābūt salīdzināmiem ar vidējo apdzīvotību 1. mērķa teritorijās, kas ir 81 iedzīvotājs/km².

44. Šīs analīzes atbilstība saistīta ar korelāciju starp apdzīvotību un saimniecisko darbību. Jo lielāka apdzīvotība, jo lielāks IKP uz iedzīvotāju. Rezultāti, kas norādīti 3. tabulā, liecina par to, ka ieguldījumi lauku attīstībā tiek vidēji veikti tajās LAU 2 UN NUTS 3 teritorijās, kurās IKP uz iedzīvotāju ir lielāks nekā ES vidējais rādītājs.

45. ESPON klasifikācijas raksturlielums ir tāds, ka šajā tipoloģijā teritorijām, kas definētas kā pilsētas, ir vislielākais IKP, t. i., tās ir pārticīgākās teritorijas. Parauga rezultāti tādējādi rāda, ka nozīmīga daļa izdevumu pārbaudītajos pasākumos (47 % reģioniem ārpus 1. mērķa, 21 % 1. mērķa reģioniem) ir veikta teritorijās ar vislielāko IKP, kas ir pretrunā mērķim samazināt teritoriālās atšķirības (sk. 6. punktu).

(1) Avots: Palātas veiktā Komisijas grāmatvedības datu analīze.

46. Rezultāti ir jo īpaši ievērojami 1. mērķa reģioniem, kas kopumā ir visnabadzīgākās ES teritorijas. Vidējie apdzīvotības rādītāji apvidos, kur veikti ieguldījumi, ir ļoti līdzīgi tiem, kādi tie ir 1. mērķa un ārpus tā esošajās teritorijās (sk. 3. tabulu). Tas norāda, ka ieguldījumi koncentrējas 1. mērķa reģionu bagātākajās daļās.

Uz vietas pārbaudīto projektu rezultāti un ietekme

6. apsvērumi

Ne vienmēr bija iespējams noteikt projektu ietekmi, taču to būtu bijis iespējams izdarīt, ja galvenie elementi, kas palielina projektu efektivitāti, veidotu sinerģiju ar pārējiem projektiem un būtu lauku apvidos.

47. Kā daļa no analīzes 31 projektam, ko pārbaudīja, apmeklējot dalībvalstis, revīzijā tika apskatīts jautājums "kādi bija projekta rezultāti un kādi bija galvenie mainīgie rādītāji, kas tos ir noteikuši?". Nākamajā lapā publicētās fotogrāfijas sniedz priekšstatu par četriem revidētajiem projektiem. Detalizētāks šo projektu apraksts ir norādīts III pielikumā, kurā attēloti turpmāk minētie punkti. Turpmāk izklāstītos rezultātus nav iespējams ekstrapolēt, jo paraugs tika atlasīts pēc revidentu ieskatiem, un tā mērķis bija norādīt uz labas prakses piemēriem.

1. punkts: Ietekme (rezultātus un sekas) ne vienmēr var noteikt

48. Desmit pārbaudītajiem projektiem nebija iespējams konstatēt skaidrus rezultātus un sekas. Vēl citiem 15 projektiem ⁽¹⁾ tika konstatēti ietekmes pierādījumi, lai gan ne par visiem prognozētajiem ietekmes rādītājiem. Pārējiem 6 projektiem ⁽²⁾ tika konstatēta neliela ietekme vai arī tādas nebija vispār. Parasti dalībvalstis neapkopoja šādu informāciju un uzskatīja, ka par to atbild vērtētāji.

⁽¹⁾ 1.–5., 7.–9., 16., 18., 19., 22., 23., 30. un 31. projekts (sk. I pielikumu).

⁽²⁾ 12., 15., 17., 20., 26. un 27. projekts (sk. I pielikumu).

2. punkts: projekti ir efektīvāki, ja starp tiem ir sinerģija

49. Pārbaudītajiem 20 projektiem tika konstatēta sinerģiska ietekme. Tas nozīmē, ka projektus neīstenoja atsevišķi, bet gan tie bija saistīti viens ar otru. Tas nebija nekas neparasts, jo šie projekti bija lielākas koncepcijas daļa, piemēram, vietējā attīstības stratēģija (piemēram, ciema attīstībai vai tūrisma attīstībai). Pārējiem 11 projektiem ⁽³⁾ sinerģisku ietekmi nevarēja konstatēt. Palāta konstatēja, ka atsevišķiem, savā starpā nesaistītiem projektiem, bija mazāka ietekme un tie bija mazāk efektīvi.

50. Ne vienmēr dalībvalstis pieprasa, lai projekti būtu daļa no plašākas koncepcijas vai vietējā attīstības plāna. Šādos gadījumos, jo īpaši saistībā ar 33. pantā minētajiem pasākumiem, efektīva mērķu noteikšana palielinātu atbalsta efektivitāti.

3. punkts: atrašanās vieta un ietekme lauku apvidos

51. Visiem pārbaudītajiem projektiem ietekme galvenokārt bija tuvu ieguldījumu veikšanas vietai, un tikai 7 projektu ⁽⁴⁾ ietekme aptvēra plašāku areālu.

52. Rezultāti un ietekme 19 pārbaudītajiem projektiem pozitīvi ietekmēja attīstību lauku apvidos, bet Palāta konstatēja, ka pārējie 12 projekti nav snieguši šādu pozitīvu ietekmi: tika konstatēts, ka sešos gadījumos šādas ietekmes nebija vai arī tā bija neliela (sk. 48. punktu), kā arī vēl citi seši projekti ⁽⁵⁾ bija īstenoti pilnībā vai ārpus lauku apvidos. Tam ir ievērojami mazāka ietekme uz lauku attīstību un tādējādi efektīvi netiek risinātas lauku apvidu problēmas.

⁽³⁾ 1., 2., 3., 4., 7., 8., 9., 12., 17., 20. un 31. projekts (sk. I pielikumu).

⁽⁴⁾ 5., 6., 7., 8., 9., 10. un 11. projekts (sk. I pielikumu).

⁽⁵⁾ 7., 8., 11., 18., 24. un 25. projekts (sk. I pielikumu).

1. fotogrāfija

Projekts Nr. 15, skatu torņa celtniecība Brandenburgā

2. fotogrāfija

Projekts Nr. 11, valsts iegādājās lauksaimniecības zemi Nīderlandē

3. fotogrāfija

Projekts Nr. 19, Kiršvālingenas ciema centra modernizācija Niderzakenā

4. fotogrāfija

Projekts Nr. 22, dzelzsbetona ūdensvadu modernizācija pazemes cauruļu un sūkņu sistēma Spānijā

Ceturtais revīzijas jautājums: vai veikums, rezultāti un ietekme ir pienācīgi uzraudzīti un novērtēti?

Uzraudzības un vērtēšanas sistēmas vispārējais pamats

7. apsvēruma

Komisijas un dalībvalstu īstenotā uzraudzības un vērtēšanas sistēma nesniedz pietiekamu un ticamu informāciju par ieguldījumu iznākumu, rezultātiem un ietekmi lauku attīstībā.

53. Uzraudzības un vērtēšanas sistēmas struktūra ir noteikta tiesiskajā regulējumā, tostarp, piemēram, ietverot lauku attīstības programmas darbības mērķus un prognozēto ietekmi un kvantificējot to uzraudzības un vērtēšanas aplēsēs.

54. Uzraudzības nolūkam tiesību akti prasa dalībvalstīm iesniegt Komisijai ikgadējos progresa ziņojumus, kuri ietver informāciju par pasākumu gaitu saistībā ar to mērķiem. Šādā nolūkā, cik vien iespējams, jāizmanto kopējie rādītāji, kas noteikti Komisijas izstrādātajās vadlīnijās. Pamatojoties uz dalībvalstu iesniegtajiem kopējiem rādītājiem, Komisija periodiski sagatavo kopsavilkuma ziņojumu.

55. Tiek veikti trīs veidu novērtējumi: *ex-ante* novērtējums (programmas plānošanas posmā), starpposma novērtējums (ne vēlāk kā 2003. gada 31. decembrī un vajadzības gadījumā to atjauninot pēc diviem gadiem) un *ex-post* novērtējums (līdz 2008. gada 31. decembrim). Komisija ir arī nolīgusi vērtētājus, lai sagatavotu kopsavilkuma ziņojumus par dalībvalstu *ex-post* novērtējumos iekļauto informāciju saistībā ar iepriekšējo plānošanas periodu (kas bija pieejami 2003. gadā) un pašreizējā plānošanas perioda starpposma novērtējumi.

56. Ņemot vērā to, ka Komisija ir risinājusi dažus no šiem trūkumiem, ierosinot veikt izmaiņas jaunajā plānošanas periodā, Palāta uzskata, ka uzraudzības un vērtēšanas sistēmas vispārējais pamats kopumā ir adekvāts.

57. Palāta analizēja, kā Komisija un dalībvalstis ir īstenojušas uzraudzības un vērtēšanas sistēmu. Palāta konstatēja, ka ne Komisija, ne dalībvalstis nav pietiekami vērtējušas ieguldījumu veikumu, rezultātus un ietekmi lauku attīstībā. Tas nozīmē, ka tām nav pietiekamas informācijas, lai efektīvi pārvaldītu ieguldījumu pasākumus.

58. Tika konstatētas šādas nepilnības:

a) mērķi projektu un pasākumu līmenī, kā arī rādītāji un konkrētie mērķi bija nepietiekami noteikti dalībvalstu programmās;

b) pat ja rādītāji bija pietiekami noteikti, vairākas dalībvalstis neapkopoja un nesniedza datus par projekta rezultātiem, lai gan to bija iespējams izdarīt;

c) ja arī datus iesniedza, daudzos gadījumos, veikuma, rezultātu un ietekmes rādītāji nebija uzticami. ES sasniegumi bija pārspilēti, jo tika ietverts valsts līdzfinansējums un dati par rezultātiem dublējās. Turklāt dati balstījās uz plānotajiem datiem vai aprēķiniem, un valsts pārvaldes iestādes nebija tos reāli pārbaudījušas;

d) Komisija ir pieprasījusi, lai dati balstītos uz saistībām un nevis maksājumiem, tādējādi nepastāv tieša saikne starp samaksājumiem līdzekļiem un finanšu ziņojumiem. Tas arī nozīmē, ka dati nav par faktisko situāciju un par veikumu un rezultātiem informācija tiek sniegta pāragri vai pārspilēti (piemēram, ja projektus atceļ);

e) saistībā ar 33. pantu dažāda veida projektu lielas daudzveidības dēļ Komisija nesniedza kopējos veikuma rādītājus. Nav sniegta informācija par to, kas faktiski tiek finansēti.

59. Šīs nepilnības arī ietekmē dalībvalstu ikgadējos progresa ziņojumus, kuros tās sniedz datus. Šo ziņojumu kopējie rādītāji kalpo par pamatu Komisijas kopsavilkuma ziņojumam "ES lauku attīstības uzraudzības dati", ko pieprasa Lauksaimniecības padome. Pēdējo ziņojumu par 2001.–2003. gadu sagatavoja 2005. gada maijā un tajā uzmanība veltīta finanšu īstenošanai, bet uzraudzības dati par veikumu un rezultātiem ir trūcīgi. Ziņojums nav pilnīgs, jo dati par 1. mērķa reģioniem nebija pieejami. Nav iespējams salīdzināt ar 2000. gadu, jo Komisija 2001. gadā mainīja rādītājus un atjauninātie dati par 2000. gadu ir tikai daļēji pieejami.

60. Nepilnības (sk. 58. punktu) arī ietekmē vērtēšanas ziņojumus. Vēl viena problēma saistībā ar vērtēšanu ir ierobežotais kopējo vērtēšanas jautājumu atbilstīgums. Pastāv vairāki vērtēšanas jautājumi, kritēriji un rādītāji, kurus ir izstrādājusi Komisija un kuri ir noteikti tiesību aktos. Veicot revīziju, Palāta konstatēja, ka vērtētāji neatbild uz lielāko daļu jautājumu, jo vairums jautājumu, kritēriju un rādītāju nav piemēroti, un, ja arī ir tādi, tad dati nav sniegti vai arī tos nav iespējams kvantificēt.

61. Uzraudzība un vērtēšana sniedz tikai ierobežotu informāciju par veikuma, rezultātu un ietekmes atrašanās vietu. Šī informācija ir vajadzīga, lai analizētu to, vai problēmas tiek risinātas vajadzību ziņā akūtākajos lauku apvidos. Tas ir loģisks mērķa noteikšanas nobeigums, un tas ļauj noteikt atbalsta efektivitāti.

62. Vairākus gadus Komisija pieeju racionālai finanšu pārvaldībai īstenoja ar darbības balstītas pārvaldības procedūrām. Vispārējā līmenī tas nodrošina rādītājus par veikumu un ietekmi lauku attīstībā. Tomēr šie rādītāji nesniedz ieskatu par to, ko finansēja un ko sasniedza. Veikuma rādītāji apraksta Komisijas sagaidāmās darbības, un vienīgais atbilstīgais ieguldījumu pasākumu ietekmes rādītājs ir lauku attīstības izdevumu procentuālā daļa no kopējiem ELVGF izdevumiem.

63. Veids, kādā ir īstenota uzraudzības un vērtēšanas sistēma, ir radījis situāciju, kurā ziņošana nesniedz ticamu priekšstatu par veikumu, rezultātiem un ietekmi saistībā ar ieguldījumiem lauku attīstībā. Nav īsti skaidrs, ko finansēja (veikums), ko sasniedza (rezultāti, ietekme) un kā tas ir sekmējis problēmu risināšanu lauku apvidos.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

64. Palāta konstatēja, ka nebija pamatinformācijas, lai atbildētu uz jautājumu, vai lauku attīstības ieguldījumu pasākumi efektīvi risina problēmas lauku apvidos. Tādējādi nevar novērtēt, kuri līdzekļi ir veicinājuši kura mērķa sasniegšanu. Šādas informācijas trūkums ir radies daļēji tādēļ, ka lauku attīstības regula piedāvā plaša spektra pasākumus ar vispārīgiem mērķiem. Turklāt dalībvalstu programmās nav noteikta skaidra stratēģija, lai risinātu problēmas lauku apvidos (sk. 16. līdz 18. punktu).

— Komisijai jānodrošina, ka nākamajā plānošanas periodā, kad tā apstiprinās lauku attīstības programmas, dalībvalstis būtu noteikušas skaidras stratēģijas, kas attiecas uz specifiskiem mērķiem un ļauj veikt ieguldījumu izmaksu efektivitātes vērtējumu.

65. Dalībvalstu programmas, ar ko īsteno lauku attīstības pasākumus, novirza atbalstu galvenokārt lauksaimniecībai un tādējādi atbalsta tikai vienu no Regulas galvenajiem mērķiem: sekmēt KLP mērķu sasniegšanu. Šāds liels uzsvars uz lauksaimniecību draud ar to, ka netiks sasniegts otrs vispārējais Regulas mērķis: sekmēt ekonomisko un sociālo kohēziju lauku apvidos, kas vislabāk panākams, izmantojot teritoriālu pieeju, kura piemērota citiem struktūrfondiem (sk. 19. līdz 26. punktu).

— Izstrādājot pasākumus 2007.–2013. gada plānošanas periodam, pienācīga uzmanība jāvērs līdzsvaram starp Regulas diviem galvenajiem mērķiem: tam, kas attiecas uz KLP, un tam, kas attiecas uz teritoriālo atšķirību mazināšanu.

66. Regula nesniedz lauku apvidu definīciju, ne arī izklāsta nosacījumus, kuriem jāatbilst. Dalībvalstīm nav pienākuma savās lauku attīstības programmās noteikt lauku apvidus. Trūkst efektīvu nosacījumu un atlases procedūru, lai mērķtiecīgi novirzītu līdzekļus ģeogrāfiskajiem apgabaliem un saņēmējiem, kuriem atbalsts ir visvairāk vajadzīgs (sk. 29. līdz 34. punktu).

— Komisijai efektivitātes nolūkā jānodrošina, lai dalībvalstu programmās līdzekļu piešķiršanas prioritāti noteiktu pēc dalībvalstu vajadzībām. Šādu prioritāšu noteikšanu sekmētu skaidrāka to reģionu un saņēmēju identificēšana, kuriem atbalsts ir visvairāk vajadzīgs.

67. Komisijai ir maz informācijas par rezultātu atrašanās vietām un ieguldījumu ietekmi. Palāta konstatēja, ka nozīmīga daļa izdevumu attiecas uz apvidiem, kas nav tipiskas lauku teritorijas, kā arī to, ka salīdzinājumā ar iepriekšējo plānošanas periodu, ieguldījumu atbalsts lauku apvidiem ir ievērojami samazinājies (sk. 40. līdz 46. punktu).

— Apstiprinot lauku attīstības programmas, Komisijai jāpārlicinās, ka dalībvalstis ir skaidri pamatojušas, kurās teritorijās ieguldījumi ir visvairāk vajadzīgi.

68. Pārbaudot projektus uz vietas saistībā ar to rezultātiem un ietekmi, tika konstatēts, ka ir grūti noteikt ietekmi, taču faktori, kuri pozitīvi ietekmēja projektu efektivitāti, bija sinerģija ar pārējiem projektiem un to atrašanās lauku apvidos (sk. 47. līdz 53. punktu).

— Komisijai jārosina dalībvalstis analizēt galvenos faktoros, kas ietekmē ieguldījumu projektu panākumus, un jāinformē par labas prakses gadījumiem.

69. Uzraudzības un vērtēšanas sistēma nesniedz Komisijai un dalībvalstīm pietiekamu un ticamu informāciju par veikumu, rezultātiem un ietekmi (sk. 53. līdz 63. punktu).

— Lai Komisija būtu labāk informēta par ieguldījumu efektivitāti, tai jāuzlabo datu vākšana un ziņošana.

Šo ziņojumu Revīzijas palāta pieņēma 2006. gada 28. jūnija sēdē Luksemburgā.

Revīzijas palātas vārdā –
priekšsēdētājs
Hubert WEBER

I PIELIKUMS

DALĪBVALSTĪS REVIDĒTO PROJEKTU SARAKSTS

Atsauces Nr.	Dalībvalsts un programma	Pasākums – Regula (EK) Nr. 1257/1999						Īss projekta apraksts
		Ieguldījumi lauku saimniecībās	Lauksaimniecības produktu pārstrādes un tirdzniecības uzlabošana	33. pantā minētie pasākumi				
				Zemes gabalu pārdalīšana	Ciematu atjaunošana un attīstīšana un lauku apvidu mantojuma aizsardzība un saglabāšana	Lauksaimniecībā izmantojamo ūdensresursu apsaimniekošana	Ar lauksaimniecības attīstību saistītās infrastruktūras attīstīšana un uzlabošana	
1	Itālija – Emīlija Romaņa	×						Lauksaimniecības mašīnu iegāde, ar mērķi samazināt izmaksas
2	Itālija – Emīlija Romaņa	×						Saimniecības ēku būvniecība mašīnu uzglabāšanai, ar mērķi samazināt izmaksas
3	Spānija – Valsts DP	×						Atbalstīt ieguldījumus (dotācijas, procentu likmes un subsidētie aizdevumi) nelielā ģimenes saimniecībā ar aptuveni 15 govīm
4	Spānija – Valsts DP	×						Atbalstīt ieguldījumus (dotācijas, procentu likmes un subsidētie aizdevumi) samērā lielā piena kooperatīvā (186 govīs, 1,2 miljoni kg piena kvota)
5	Francija – Valsts LAP		×					Ieguldījumi, lai uzlabotu kvalitātes kontroli vīna ražošanas kooperatīvā
6	Francija – Valsts LAP		×					Ieguldījumi, lai uzlabotu un kontrolētu higiēnas apstākļus kautuvē
7	Spānija – Katalonija		×					Sanitāro apstākļu uzlabošana un enerģijas taupīšana, sakārtojot ražošanas procesu privātajā akciju sabiedrībā
8	Spānija – Katalonija		×					Jaunas ražotnes būvniecība un sanitāro apstākļu uzlabošana, sakārtojot ražošanas procesu privātajā akciju sabiedrībā
9	Spānija – Katalonija		×					Jaunas ražotnes būvniecība un sanitāro apstākļu uzlabošana, sakārtojot ražošanas procesu ražotāju apvienībā
10	Nīderlande – Valsts LAP			×				28,6 hektāru lauksaimniecības zemes iegāde no lauksaimnieka dabas aizsardzības rezervāta zonā

Atsauces Nr.	Dalībvalsts un programma	Pasākums – Regula (EK) Nr. 1257/1999						Īss projekta apraksts
		Ieguldījumi lauku saimniecībās	Lauksaimniecības produktu pārstrādes un tirdzniecības uzlabošana	33. pantā minētie pasākumi				
				Zemes gabalu pārdalīšana	Ciematu atjaunošana un attīstīšana un lauku apvidu mantojuma aizsardzība un saglabāšana	Lauksaimniecībā izmantojamo ūdensresursu apsaimniekošana	Ar lauksaimniecības attīstību saistītās infrastruktūras attīstīšana un uzlabošana	
11	Nīderlande – Valsts LAP			×				125,6 hektāru galvenokārt lauksaimniecībai izmantotas zemes iegāde no <i>Zaanstad</i> pašvaldības dabas aizsardzības rezervāta zonā
12	Itālija – Kampānija				×			Esošās ēkas atjaunošana viensētas saimniecībā ar saistībām to izmantot kā vietu, kur piedāvā naktsmītni un brokastis
13	Itālija – Kampānija				×			Komūnas atklāto vietu (iela un laukums) atjaunošana, lai tās izmantotu kā sabiedrisko telpu
14	Vācija – Brandenbura				×			Pils atjaunošana muzeja vajadzībām
15	Vācija – Brandenbura				×			31,5 metru augsta tērauda torņa būve, lai sniegtu panorāmas skatu uz ezeru un apkārtni
16	Vācija – Brandenbura				×			Divu tiltu rekonstrukcija un 1,1 km gara lauku ceļa atjaunošana
17	Vācija – Lejassaksija				×			Senas tradicionālas ēkas pārveidošana par sabiedrisku un sanāksmju vietu
18	Vācija – Lejassaksija				×			Senas lauku saimniecības iežogojuma un jumta atjaunošana
19	Vācija – Lejassaksija				×			Autostāvvietas izbūve, ceļa atjaunošana, apgriešanās vietas ierīkošana lauksaimniecības preču piegādes kravas automašīnām, tipisko žogu labošana, atpūtas soliņu iekārtošana
20	Spānija – Katalonija				×			Sanāksmju telpas atjaunošana lauku komūnā
21	Vācija – Brandenbura					×		Dambju uzlabošana gar Oderas upi un upes ūdens piegāde irigācijai
22	Spānija – Valsts LAP					×		Irigācijas tīkla uzlabošana un modernizācija irigācijas uzņēmumam
23	Spānija – Valsts LAP					×		Teritorijas labiekārtošana irigācijas sabiedrībai integrētā projektā (irigācija, drenāža, ceļi utt.)
24	Spānija – Valsts LAP					×		Lauksaimniecības teritorijas irigācija tieši pie <i>Castellón de la Plana</i> pilsētas

Atsauces Nr.	Dalībvalsts un programma	Pasākums – Regula (EK) Nr. 1257/1999						Īss projekta apraksts
		Ieguldījumi lauku saimniecībās	Lauksaimniecības produktu pārstrādes un tirdzniecības uzlabošana	33. pantā minētie pasākumi				
				Zemes gabalu pārdalīšana	Ciematu atjaunošana un attīstīšana un lauku apvidu mantojuma aizsardzība un saglabāšana	Lauksaimniecībā izmantojamo tūdensresursu apsaimniekošana	Ar lauksaimniecības attīstību saistītās infrastruktūras attīstīšana un uzlabošana	
25	Spānija – Valsts LAP					×		Lauksaimniecības zemes irigācija pie <i>Sagunto</i> pilsētas
26	Portugāle – Lisabona un Taho ieleja					×		Jaunas irigācijas sistēmas izbūve divu ciematu reģionā <i>Tomar</i> lauku komūnā
27	Portugāle – Lisabona un Taho ieleja					×		Jaunas irigācijas sistēmas izbūve teritorijā, kas ir 25 km attālumā no Lisabonas
28	Itālija – Kampānija						×	Esošo lauku ceļu atjaunošana, piekļuves uzlabošana apkārtnes saimniecībām, sakaru uzlabošana starp dažādām komūnas daļām un uzlabota piekļuve galvenajiem ceļiem
29	Itālija – Kampānija						×	Esošo lauku ceļu atjaunošana, piekļuves uzlabošana apkārtnes saimniecībām, sakaru uzlabošana starp dažādām komūnas daļām un uzlabota piekļuve galvenajiem ceļiem
30	Vācija – Lejassaksija						×	Jauna 410 metrus gara lauku ceļa izbūve
31	Vācija – Lejassaksija						×	1,4 km lauku ceļa modernizācija

II PIELIKUMS

LAUKU APVIDU DEFINĪCIJAS – REVĪZIJĀ IZMANTOTIE KRITĒRIJI

1. **Bijušās 5.b mērķa teritorijas**

Regula (EEK) Nr. 2052/88 ⁽¹⁾ tika atcelta ar 2000. gada 1. janvāri, kad spēkā stājās Lauku attīstības regula. Regulas Nr. 2052/88 1. panta 5. punktā definēts 5.b mērķis – “sekmēt lauku attīstību”. Turpmāk 11. pants nosaka, ka 5.b) mērķim atbilstošie apvidi izraugāmi (...), ņemot vērā pakāpi, kādā tie pēc būtības ir lauki, lauksaimniecībā nodarbināto cilvēku skaitu, ekonomiskās un lauksaimniecības attīstības līmeni, nostatuma pakāpi un spēju reaģēt uz izmaiņām lauksaimniecības nozarē, jo īpaši saistībā ar kopējās lauksaimniecības politikas reformu. Pēc šiem kritērijiem 1994.–1999. gada programmai Komisija apstiprināja 83 zonas. Tādējādi teritorija, ko ietvēra 5.b mērķa programmas aptvēra 26 % no ES sauszemes teritorijas un tajā dzīvoja 9 % ES iedzīvotāju.

2. **ESPON tipoloģija**

Galvenā uzmanība ESPON projekta 1.1.2 “*Urban-rural relations in Europe*” [“Pilsētu un lauku attiecības Eiropā”] nobeiguma ziņojumā ir veltīta tam, vai iedalījums “pilsētas un lauki” ir saprātīgs, kā tas būtu veicams un kādi kritēriji tam būtu izmantojami un vai to var izmantot politikas īstenošanai. Ziņojumā detalizēti apskatīta Eiropas reģionu tipoloģija pēc pilsētu un lauku raksturlielumiem. ESPON tipoloģija balstās uz divām galvenajām dimensijām, pilsētvides ietekmes pakāpi un cilvēku intervences pakāpi. Pilsētvides ietekme ir noteikta atbilstoši apdzīvotībai un katras NUTS 3 teritorijas vadošo pilsētcentru statusam. Cilvēku intervences pakāpi nosaka relatīvā zemes platības daļa atbilstoši zemes platības klasei CORINĒ datu kopā. Galvenās klases ir “mākslīgas” platības, lauksaimniecības platības un atlikušās zemes platības. Revīzijas nolūkā pirmā klase (1. tips “liela pilsētvides ietekme, augsta cilvēku intervences pakāpe”) uzskatāma par pilsētu, 2.–5. klase uzskatāma par vidēja mēroga pilsētvidi, bet 6. klase uzskatāma par laukiem.

3. **Valstu izstrādātās definīcijas**

Tā kā dalībvalstīs ļoti bieži piemēro atšķirīgus kritērijus, šādi definētās dažādās tipoloģijas nav iespējams salīdzināt, tomēr kā projekta daļu 1.1.2. ESPON ir harmonizējis valstu klasifikācijas, definējot trīs klases atkarībā no valstu vidējā rādītāja. Tā rezultātā ir izveidota relatīvās lauku teritorijas tipoloģija saskaņā ar valstu definīcijām trīs klasēs: zemas pakāpes lauku vide (indekss zem 90 no valsts vidējā rādītāja), vidējas pakāpes lauku vide (indekss no 90 līdz 110) un augstas pakāpes lauku vide (indekss virs 110).

4. **ESAO**

ESAO klasifikācijā ir trīs klases, kurās NUTS 3 teritorijas ir apzīmētas kā pilsētas, ja vairāk nekā 15 % iedzīvotāju dzīvo LAU 2 teritorijās, kur apdzīvotība ir mazāka par 150 cilvēkiem uz kvadrātkilometru. NUTS 3 teritorija ir relatīvi uzskatāma par lauku teritoriju, ja 15–50 % iedzīvotāju dzīvo LAU 2 teritorijās un apdzīvotība ir mazāka par 150 iedzīvotājiem uz kvadrātkilometru, taču tā ir lauku teritorija, ja iedzīvotāju skaits pārsniedz 50 %.

⁽¹⁾ Padomes 1988. gada 24. jūnija Regulu (EEK) Nr. 2052/88 par struktūrfondu uzdevumiem (OV L 185, 15.7.1988., 9. lpp.).

III PIELIKUMS

PĀRBAUDĪTO PROJEKTU REZULTĀTU UN IETEKMES PIEMĒRI

1. punkts – ne vienmēr var noteikt ietekmi

Brandenburgā saskaņā ar 33. panta pasākumu “Ciematu pārbūve un attīstība, kā arī lauku kultūras mantojuma aizsardzība un saglabāšana”, ir uzcelts 31,5 metrus augsts tērauda skatu tornis, kas nodrošina panorāmas skatu uz *Senftenberger See* un apkārtni (sk. arī 1. *fotogrāfiju*). Šis tornis kalpo par tūristu papildu piesaistes objektu, taču revidenti uzskata, ka šis nav svarīgs projekts. Ja šāds tornis nebūtu uzcelts, tūristu skaits iespējams nebūtu būtiski mazāks. Nav pierādījumu tam, ka šis projekts, kas izmaksāja aptuveni EUR 380 000, efektīvi attīsta lauku apvidu. Parka administrācija sniedza statistikas datus, kas deva informāciju par nakts un dienas apmeklētājiem. Torņa izbūvei nebija būtiskas ietekmes uz apmeklējumu, un katrā gadījumā jebkura veida tendence apmeklētāju skaita izmaiņās ir iespēja citu iemeslu dēļ. Tādējādi torņa izbūves rezultātus un ietekmi ir ļoti grūti noteikt un kvantificēt un ir pārāgi novērtēt šā projekta ietekmi vidējā un ilgā termiņā.

2. punkts – projekti ir efektīvāki, ja starp tiem ir sinerģija

1. piemērs: *sinerģija ar citiem instrumentiem un mērķiem, daļa no plašākas stratēģijas*

Projekts attiecās uz lauksaimniecības zemes iegādi, ko veica valsts, saistībā ar 33. panta pasākumu “zemes gabalu pārdalīšana” Nīderlandē (sk. arī 2. *fotogrāfiju*). Pašvaldība celtniecības nolūkā iegādājās zemes gabalus pagājušā gadsimta sešdesmitajos gados, taču tagad (ar ES līdzfinansējuma palīdzību) tos iegādājās valsts vides attīstībai nevis urbanizācijai. Šajā teritorijā tika īstenoti arī citi ES līdzfinansētie projekti, kā rezultātā vienlaicīgi tika sasniegti LAP divi galvenie mērķi: dabas attīstība un lauksaimniecības ilgtspējīga attīstība. Turklāt teritorija, kurā tika īstenots projekts, piedāvāja atpūtas iespējas pie ūdens, bet ES līdzfinansētais riteņbraukšanas celiņš tika veidots starp iegādātajiem zemes gabaliem un *Zaanstad* pilsētu. Projekts iedēvējās arī valsts un provinces plānu un sīki izstrādāto pasākumu plānu plašākā stratēģijā. Tas ir īpaši svarīgi ar dabu saistītajam mērķim, piemēram, sugu aizsardzībai, kam nepietiek ar atsevišķu projektu, bet vajag lielāka mēroga intervenci.

2. piemērs: *sinerģija ar citiem projektiem un daļa no plašākas stratēģijas*

Saistībā ar 33. panta pasākumu “ciematu pārbūve un attīstība, kā arī lauku kultūras mantojuma aizsardzība un saglabāšana” tika modernizēts *Kirchwahlingen* (Vācija) ciemats (sk. arī 3. *fotogrāfiju*). Projekta gaitā tika izveidota automašīnu novietne baznīcas un citiem apmeklētājiem, tika uzklāts jauns ceļa segums, lai sekmētu lietus ūdeņu novadi un novērstu plūdus, kā arī tika izveidota apgriešanās vieta lauksaimniecības preču piegādes kravas automašīnām, tika remontēti apvidum raksturīgie nožogojumi un uzstādīti atpūtas soliņi. Šā projekta rezultātā ciemata vērtība ir augusi, sekmēti kultūras pasākumi un tūrisms, un cilvēki pat ir atgriezušies ciemata uz dzīvi. Šā projekta ietveršana plašākā ciemata atjaunošanas plānā nodrošināja to, ka vairāki kompetenti vietējie iedzīvotāji ir piedalījušies plānošanas procesā, tostarp prioritāšu noteikšanā, un tā rezultātā ciematam tika izvēlēti visvairāk vajadzīgie projekti. Projektu papildināja divi citi cieši saistīti sabiedriski projekti un viens privātais projekts, kas arī bija norādīti ciemata atjaunošanas plānā. Turklāt projekts bija daļa no plašāka koncepta (kopumā) 15 ciematu atjaunošanas plāniem trīs vietējās apvienotās kopienās (*Samtgemeinde*). Konkrētais ciemats atrodas laukos un ir saskāries ar iedzīvotāju pārcelšanos uz dzīvi citur, un tam ir relatīvi vājāk attīstīta infrastruktūra. Ciemats bija zaudējis savu identitāti. Šie fakti pastiprināja projekta ietekmi.

3. punkts – atrašanās vieta ārpus lauku apvidiem

Vienam pārbaudītajam projektam saistībā ar irigāciju Spānijā kopējie ieguldījumi bija 9,9 miljoni EUR, no kuriem 2,4 miljoni EUR bija līdzfinansējums no ELVGF. Projekts attiecas uz irigāciju lauksaimniecības teritorijā tieši blakus *Castellón de la Plana*. Lauksaimniecības teritorijā vai tās tuvumā nav mazu ciematu, un no šā projekta realizācijas labuma gūstošie lauksaimnieki dzīvo *Castellón*.

Pa vidu apūdeņotajai lauksaimniecības teritorijai aptuveni 5 km garumā ir autoceļš, kas iet no pilsētas uz *Castellón* ostu. Starp šo lauksaimniecības teritoriju un Vidusjūru lielākoties ir apbūvēta teritorija. *Castellón de la Plana* ir aptuveni 147 000 iedzīvotāju un apdzīvotība ir 1 346 iedz./km². Šī pilsēta ir viens no citrusaugļu audzēšanas centriem Spānijā, jo šī teritorija ir auglīga. Tā ir svarīgs tirdzniecības centrs ar lielu naftas ķīmijas rūpniecību, keramikas flīžu ražotni un zveju kā galvenajām darbības jomām.

Castellón de la Plana ir viena no 29 Spānijas pilsētām, kas guva labumu no ES līdzfinansētās URBAN I Kopienas iniciatīvas. URBAN Kopienas iniciatīva ir instruments ES Kohēzijas politikā, kuras mērķis ir krīzes skartu pilsētu un piepilsētu reģenerācija.

Projekts ietver irigācijas tīkla modernizāciju, aptverot 895 hektārus lielu teritoriju un nomainot esošos betona ūdensvadus ar sūkņu un pazemes kanālu sistēmu (sk. arī 4. fotogrāfiju). Tā rezultātā būtiski samazinājās ūdens patēriņš, lauksaimniecību šajā teritorijā padarot efektīvāku, uzlabojot produktu kvantitāti un kvalitāti un tādējādi saglabājot esošo nepilna laika nodarbinātību lauksaimniecībā ("*Consolidar la agricultura a tiempo parcial*").

Šā projekta rezultāti sniedz ieguldījumu lauksaimniecības konkurētspējas sekmēšanā, ka arī apkārtējā vidē (ūdens resursu taupīšana). Tomēr šie rezultāti ir iegūti teritorijā, kas vairākos aspektos atrodas konkurētspējīgākajos un labāk izvietotajos 1. mērķa apvidos Spānijā. *Castellón de la Plana* un tās tuvuma esošās lauksaimniecības teritorijas nesaskaras ar tipiskām lauku apvidu problēmām (iedzīvotāju skaita samazināšanās, augsts nodarbinātības līmenis lauksaimniecībā utt.). Pamatojoties uz objektīvu kritēriju, šīs teritorijas nevar uzskatīt par laukiem. Šādu projektu finansēšana nedod ieguldījumu un neveicina lauku apvidu pielāgošanu un attīstību.

KOMISIJAS ATBILDES

II. Sekmīgu ieguldījumu pasākumu īstenošanu vajadzētu vērtēt ne tikai attiecībā uz to ietekmi lauku apvidu problēmu risināšanā. Lauku attīstība ir saistīta ar teritoriālo kohēziju, kā arī ietver citus mērķus, tādus kā lauksaimniecības un mežsaimniecības sektora konkurētspējas paaugstināšana, vides un lauku veicināšana un plašākas lauku ekonomikas uzlabošana gan Kopienas, gan valstu/reģionu līmenī (skat. atbildes 6.–13. punktam).

Tāpēc, lai atbilstoši risinātu lauku apvidu problēmas, ir jāizveido vairāki instrumenti.

III. Saskaņā ar attiecīgajām Padomes Regulas (EK) Nr. 1257/1999 nodaļām I, VII un IX katrā pārbaudītajā pasākumā ir ietverti īpaši “uz pasākumiem attiecināti” mērķi. Nākamajā plānošanas periodā Komisija ir paredzējusi stratēģiskāku pieeju, izmantojot Kopienas Stratēģiskās pamatnostādnes, ļaujot dalībvalstīm labāk saskaņot to lauku attīstības stratēģijas ar attiecīgajiem mērķiem, kas izriet no specifiskajām vajadzībām.

Īpašā uzmanība lauksaimniecības sektoram ir saistīta ar lauku attīstības politiku, kas ir veidojusies no politikas, kas risina lauksaimniecības struktūras problēmas, izveidojoties par tādu politiku, kurā ir ņemta vērā lauksaimniecības daudzveidīgā nozīme sabiedrībā, īpaši tās izaicinājumi attiecībā uz laukiem plašākā nozīmē. Šajā politikā ietvertu sektoru un teritoriālo elementu tandēmu uzskata par KLP otro pīlāru (skat. atbildes 16.–28. punktam).

IV. Lauku attīstība ir horizontāla politika, ko piemēro visās Eiropas zonās. Ņemot vērā subsidiaritātes principu, dalībvalstu uzdevums ir noteikt tos saņēmējus un jomas, kas var saņemt atbalstu, un formulēt attiecīgās stratēģijas (skat. atbildes 29.–34. punktam).

Regula (EK) Nr. 1698/2005 nākamajam plānošanas periodam paredz skaidrāku mērķu noteikšanu mazajiem lauksaimniecības produktu pārstrādes un tirdzniecības uzņēmumiem (un mikrouzņēmumiem attiecībā uz mežsaimniecības produktiem 1. asī un uzņēmējdarbības attīstībai 3. asī), lai cita starpā pēc iespējas ierobežotu nomācošo ietekmi (ja un kur tā parādās) (skat. atbildes 35.–39. punktam).

V. Pamatojoties uz problēmanālizi un programmās izvirzītajiem mērķiem uz stratēģijām, dalībvalstu/reģionu kompetencē ir to jomu definēšana un noteikšana, kurās var saņemt atbalstu, kā arī dažādu pasākumu pieņemšana. Saistībā ar subsidiaritāti tas ir galvenais elements. Bez tam ieguldījumu pasākumu efektīvu izmantošanu nevar sašaurināt līdz nozares, kurā notiek intervence, lauku raksturam (skat. atbildes 40.–46. punktam).

VI. Komisija atzīst, ka integrēta teritoriālā pieeja nodrošina būtisku lauku attīstības politikas īstenošanas instrumentu, un ir ieteikusi šo iespēju jaunajā Regulā (EK) Nr. 1698/2005, veicinot integrētos projektus, kas apvieno vairākus pasākumus, un ņemot vērā Kopienas iniciatīvu *LEADER* (skat. atbildes 48.–51. punktam).

Jau pašreizējā plānošanas periodā Komisija ir apņēmusies veikt nopietnus pasākumus dalībvalstu uzraudzības datu kvantitātes un kvalitātes trūkumu labošanai. Uzraudzību stiprinās Vienotās uzraudzības un vērtēšanas struktūras (VUVS) ieviešana nākamajā plānošanas periodā, sadarbojoties ar dalībvalstīm. (skat. atbildes 55.–63. punktam).

VII. Laikposmā no 2007.–2013. gadam atbalsta sniegšana būs mērķtiecīgāka, ieviešot Vienoto uzraudzības un vērtēšanas struktūru, kura ir cieši saistīta ar valstu stratēģijām.

Bez tam attiecībā uz nākamo plānošanas periodu Padomes Regula (EK) Nr. 1698/2005 paredz stratēģiskāku pieeju lauku attīstībai, definējot trīs galvenos mērķus (lauksaimniecības un mežsaimniecības konkurētspējas uzlabošana, vide un lauki, dzīves kvalitātes uzlabošana un lauku ekonomikas dažādošana), ko sīkāk iedala atkarībā no specifiskajiem dažādo pasākumu pakārtotajiem mērķiem.

6.–13. Komisija atbalsta šajā ziņojumā ietvertos Tiesas apsvērumus un secinājumus. Daudzi no tiem ir būtiski, ņemot vērā juridiskās sistēmas īstenošanu nākamajā plānošanas periodā no 2007. gada līdz 2013. gadam.

Lauku attīstības politika sastāv no deviņām dažāda rakstura pasākumu grupām. Risinot lauku rajonu problēmas, ir jāņem vērā visas pasākumu grupas, lai ietvertu plašāku lauku attīstības mērķu loku.

Nosakot specifiskos mērķus trijām lauku attīstības pasākumu grupām, galvenā uzmanība ir pievērsta tieši ražošanas izmaksu samazināšanai, ražošanas un kvalitātes uzlabošanai, lauksaimnieciskās darbības dažādošanai utt. Šie mērķi ir ņemti vērā, apskatot lauku attīstību plašākā nozīmē, attiecībā uz lauksaimniecības un mežsaimniecības sektora konkurētspējas palielināšanu, vides un lauku veicināšanu un lauku ekonomikas uzlabošanu plašākā nozīmē (skat. atbildes 19.–27. punktam).

1. apsvēruma

Lauku attīstības politikas elastīgums dod iespēju dalībvalstīm/reģioniem izvirzīt tādas mērķus un stratēģijas, kas atbilst to īpašajai situācijai. Lauku attīstības politikas virzieni ietver informāciju par tiem mērķiem, kas ir noteikti attiecīgajā plānošanas periodā, un raksturo šo mērķu sasniegšanai izmantojamus pasākumus.

16. Padomes Regulā (EK) Nr. 1257/1999 pašreizējam plānošanas periodam 2000.–2006. gadam pirmo reizi ir panākta vairāku iepriekš izmatotu pasākumu apkopošana vienotā juridiskā sistēmā, kas balstīta uz politiku, kura risina lauksaimniecības nozares problēmas, izveidojoties par tādu politiku, kurā ir ņemta vērā lauksaimniecības daudzveidīgā nozīme sabiedrībā.

Šī pieeja, kas ir vērsta uz lielāku saskaņu starp atsevišķiem pasākumiem, pašlaik tiek attīstīta tālāk ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 nākamajam plānošanas periodam 2007.–2013. gadam. Tā paredz iekšējās struktūras uzlabošanu, skaidrāk nosakot trīs galvenos politikas mērķus, kas tālāk ir iedalīti īpašos mērķos atsevišķo pasākumu līmenī (skat. atbildes 27. punktam).

17. Ieguldījumu pasākumu elastīgums neliedz dalībvalstīm veidot saskaņotās attīstības stratēģijas – regula piedāvā instrumentu kopumu, kas ietver plaša spektra pasākumus tā, lai dalībvalstis var izvēlēties visatbilstošāko savai situācijai un vajadzībām.

18. Pamatojoties uz problēmanalīzi, dalībvalstis nosaka savu lauku attīstības programmu mērķus un stratēģijas. Šos mērķus var īstenot, izmantojot dažādus pasākumus. Tāpēc dažreiz plānošanas perioda sākumā ir sarežģīti iepriekš paredzēt līdzekļus, kas piešķirami noteiktiem reģionālā līmeņa apakšmērķiem.

Saskaņā ar Padomes izstrādāto sistēmu nākamajam periodam 2007.–2013. g. ir ieviesta stratēģiskāka pieeja, 2006. gada februārī Padomei pieņemot Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes (CSG) ⁽¹⁾.

Dalībvalstis sagatavo savas valsts lauku attīstības stratēģijas, pamatojoties uz sešām Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm, kuras palīdz:

- noteikt tās jomas, kurās ES atbalsts lauku attīstībai rada vislielāko pievienoto vērtību ES līmenī,

- izveidot saikni ar galvenajām ES prioritātēm (Lisabona, Ģēteborga),
- nodrošināt komplementaritāti un saskaņu starp pasākumiem, kuru finansēšana ir paredzēta strukturālajās, nodarbinātības un lauku attīstības politiskajās programmās attiecīgajā teritorijā un darbības jomā,
- papildina jauno, uz tirgu orientēto KLP īstenošanu un nepieciešamo pārstrukturēšanu, kas būs ar to saistīta vecajās un jaunajās dalībvalstīs.

1. teksta logs – Spānija

Programmā izvirzītie mērķi izriet no *ex-ante* novērtējuma attiecīgā lauku attīstības plāna līmenī. Ja teritoriāli vienotā programmā ir ietverti vairāki reģioni, piemēram, Spānijas struktūru uzlabošanas programmā, kas norādīta 1. teksta logā, kopējā mērķa īstenošanu var panākt dažādos veidos atkarībā no saimniecību struktūras un paredzēto pasākumu saskaņotības.

1. teksta logs – Portugāle

Divi Tiesas minētie piemēri atbilst ienākumu palielināšanas un dzīves, darba un ražošanas apstākļu uzlabošanas mērķim. Kopumā zināma konkurētspējas līmeņa sasniegšana nav par iemeslu tam, ka netiek paredzēti jauni ieguldījumi.

Portugāles gadījumā “ūdens resursu pārvaldības un zemes pārdalīšanas pasākums” (33. panta divu rindkopu apvienojums) ir tikai viens no instrumentiem vispārējā mērķa “attīstīt modernu un konkurētspējīgu lauksaimniecību” sasniegšanā. Divi aspekti, kas ietver apūdeņošanu un zemes pārdalīšanu ir cieši saistīti. Šajos rajonos, kur saimniecības ir sadalītas daudzās sīkās parcelēs, ir ieteicams sākt zemes pārdalīšanu un pēc tam, tiklīdz ir uzlabojusies un stabilizējusies saimniecību struktūra, izveidot apūdeņošanas sistēmas. Pārējos Portugāles rajonos, kur saimniecību struktūra ir labāka, galvenais attīstības faktors ir ūdens resursu pārvaldība. Plānošanas sākumā ne vienmēr ir iespējams piešķirt finansējumu pakārtotajiem mērķiem, tāpēc šis divas rindkopas programmā ir apvienotas vienā pasākumā. Attiecībā uz vienu lielu projektu galvenais, kas jāņem vērā, ir tas, vai attiecīgais projekts veicina programmas mērķu īstenošanu.

Bez tam noteikts pasākums var veicināt vairāk nekā viena programmas pakārtotā mērķa īstenošanu, kas ir saistīti ar vispārējo mērķi attīstīt modernu un konkurētspējīgu lauksaimniecību. Tomēr nākamajā periodā dalībvalstīm būs jāizveido atsevišķa valsts stratēģija, kurā būs noteiktas prioritātes, kuras tālāk tiks iestrādātas lauku attīstības programmās.

⁽¹⁾ Padomes Lēmums 2006/144/EK.

1. teksta logs – Nīderlande

Nīderlandē zemes pārdalīšanas pasākums ir saistīts ar dažādiem mērķiem. Zemes iegāde notiek brīvprātīgi. Tas dod iespēju lauksaimniekiem pārcelt saimniecību uz citu vietu, kur ir labāks ilgtostības potenciāls. Līdz ar šādu integrētu pieeju tiek īstenots gan dabas aizsardzības, gan lauksaimniecības attīstības mērķis.

Prioritātēm/mērķiem un ar to saistītajam finansējumam attīstoties plānošanas periodā (piem., atkarībā no lauksaimnieku izpratnes par pasākumu), dažreiz mērķu īstenošanai ir nepieciešams noņemt tos no jauna.

2. apsvērumi

Programmā *Agenda 2000* ir noteikts, ka lauku attīstība ir KLP otrais pīlārs. Lauku attīstības pasākumi pēc definīcijas lielākoties ir vērsti uz lauksaimniecību un lauksaimniekiem, kā rezultātā lielu daļu izdevumu saņem lauksaimniecības nozare, tomēr tajā ir ietverti arī tādi teritoriālie elementi kā augstākas līdzfinansējuma likmes ieguldījumiem lauksaimniecībai nelabvēlīgajos rajonos un kohēzijas rajonos.

20. Lauku attīstības politikas elastīgums un tās decentralizētā pieeja sniedz dalībvalstīm iespēju savās lauku attīstības programmās ietvert teritoriālo pieeju. Regula 1257/1999 nosaka būt pēc iespējas decentralizētiem un likt uzsvāru uz līdzdalību un apgriezto "pieeju" ⁽¹⁾. Dalībvalstis veic dažādu politikas virzienu integrāciju, kuri ienāk teritorijā reģionālā/vietējā līmenī. Bez tam lauku attīstības programmās (RDP) ir nepieciešama informācija par papildus atbalstu ar citiem Kopienas instrumentiem, piemēram, kohēzijas politiku.

21. Komisijas ziņojumi par ekonomisko un sociālo kohēziju tika sagatavoti, ņemot vērā nepieciešamību izstrādāt visas struktūrpolitikas (tai skaitā reģionālo politiku) teritoriālās kohēzijas veicināšanai lauku rajonos. Tādēļ tos nepieciešams vērtēt kopumā ar lauku attīstības politiku kā KLP otro pīlāru, kam ir skaidri redzama ietekme (skat. atbildi uz 24. punktu).

22. Tiesas minētās divas Eiropas konferences par lauku attīstību ir jāvērtē, ņemot vērā jauno laiku, kurā ir jūtama tādas plašas lauku attīstības politikas nepieciešamība, kurā papildus lauksaimniecības pārstrukturēšanai pievērstu uzmanību arī vides problēmām un lauku vajadzībām plašā nozīmē. Tas atspoguļojas pašreizējā plānošanas periodā un ir nostiprināts nākamajā periodā saskaņā ar Regulu 1698/2005.

24. Programmā *Agenda 2000* ir noteikts, ka lauku attīstība ir KLP otrais pīlārs, lai risinātu daudzus lauksaimniecības kā galvenās zemes izmantotājas izaicinājumus. Līdz ar to šī politika pēc savām iezīmēm ir cieši saistīta ar lauksaimniecības nozari, kā arī tajā ir ņemtas vērā teritoriālās atšķirības. Bez tam lauksaimniecības attīstībai 2000.–2006. gada periodā ir raksturīgi arī vairāki teritoriālie aspekti, piemēram, mazāk labvēlīgo apgabalu pasākuma īstenošana un augstākas līdzfinansējuma likmes ieguldījumiem lauksaimniecībai nelabvēlīgajos rajonos un kohēzijas reģionos. Turpmāka teritoriāla diferencēšana programmas līmenī ir dalībvalstu kompetencē.

25. un 26. Lauku attīstības pasākumi pēc definīcijas lielākoties ir vērsti uz lauksaimniecību un lauksaimniekiem, kā rezultātā lauksaimniecības sektors saņem lielu izdevumu daļu. Tā kā lauksaimniecība aizvien vēl ir lielākā lauku zemes izmantotāja un tai ir būtiska nozīme lauku reģionu ekonomikā, lauksaimniecības sektora atbalsts var būtiski veicināt lauku apvidu attīstību. Lauku attīstības politikas būtiska funkcija ir ilgtspējīgu lauksaimniecības metožu un lauku vides un ainavas saglabāšanas veicināšana. Bez tam, kā redzams Kampānijas gadījumā, lielākoties sektorāli orientēta politika neizslēdz teritoriālo diferenciāciju.

Nākamajam plānošanas periodam Padomes regulā ir paredzēts ieturēt ne mazāk kā 10 % no kopējā ES finansējuma, novirzot tos pasākumiem saistībā ar dzīves kvalitātes uzlabošanu un lauku ekonomikas dažādošanu papildus lauksaimniecībai un mežsaimniecībai.

27. Saskaņā ar Padomes izveidoto sistēmu turpmāk lauku politika arī turpmāk ir jāīsteno kopā ar KLP kā otrā pīlāra tirgus un ieņēmumu atbalsta politiku, un jāpapildina tā, ņemot vērā vispārējos ekonomikas un sociālās kohēzijas mērķus.

Tādēļ lauksaimniecības politikā 2007.–2013. gadam galvenā uzmanība tiks pievērsta trijām jomām saskaņā ar Regulā (EK) Nr. 1698/2005 noteiktajam pasākumu "trim asīm": 1. ass: "lauksaimniecības un mežsaimniecības sektora uzlabošana", 2. ass: "vides un lauku uzlabošana", 3. ass: "dzīves kvalitātes uzlabošana lauku rajonos un lauku ekonomikas dažādošana". Ceturtā ass "Leader" vietējā līmenī paredz apgrieztās pieejas iespēju lauku attīstībai.

Tomēr, lai labāk akcentētu teritoriālo dimensiju, dalībvalstīm ir jānovērtē lauku rajonu nozīme un to īpatsvars lauku attīstības programmas sagatavošanā.

28. Kā izklāstīts 24. līdz 26. punktā, dažu sektorālo pasākumu piemērošanā tiek ievērota teritoriālā dažādošana jau pašreizējā 2000.–2006. gada periodā.

⁽¹⁾ Padomes Regulas (EK) Nr. 1257/1999 14. klauzula.

Nākamajā plānošanas periodā ir ietverti vairāki tādi teritoriālie elementi, kā mazāk labvēlīgo apgabalu pasākuma īstenošana un līdzfinansējuma likmju diferenciacija atkarībā no reģiona tipa (augstākas līdzfinansējuma likmes dažiem pasākumiem, kas ieviesti mazāk labvēlīgo apgabalu rajonos, piemēram, konverģences reģioni, attālie reģioni, mazās Egejas jūras salas). Kopienas iniciatīvas LEADER iestrāde pārējās trijās asīs arī atvieglos šo pieeju.

Padome tiešām par 10 % ir samazinājusi minimālos Kopienas ieguldījumus programmai 1. un 3. asī. Dalībvalstis deva priekšroku šiem samazinājumiem, lai tām būtu iespēja elastīgāk pielāgot plānošanu to īpašajām vajadzībām. Tomēr programmās paredzētās likmes ir minimums, kas dalībvalstīm dod iespēju piemērot augstākas likmes. Procentuāli samazinātie iniciatīvas LEADER ieguldījumi jaunajās dalībvalstīs ir jāuzskata par "sākuma posma" periodu, lai gūtu pieredzi šo pasākumu īstenošanas ilgstošajā procesā.

3. apsvērumi

Tās jomas un saņēmēji, attiecībā uz ko var īstenot intervenci, kā arī atsevišķi projekti ietilpst dalībvalstu kompetencē saskaņā ar vajadzībām un mērķiem, kas ir noteikti to lauku attīstības programmās.

29. Ņemot vērā reģionu atšķirības Eiropā un dažādos apstākļos valstīs, ir sarežģīti sniegt vienotu lauku apvidu definīciju.

Tāpēc lauku apvidu definīcija un to jomu noteikšana, kur iespējama intervence, kā arī projektu izvirzīšana šajos lauku apvidos ir dalībvalstu kompetencē saskaņā ar vajadzībām un mērķiem, kā arī stratēģiju, kas ir noteikta to programmās. Tas izskaidro lauku attīstības programmu atšķirības pašreizējā plānošanas periodā pārbaudītajās dalībvalstīs attiecībā uz skaidru to apvidu apzīmējumu noteikšanu, kuros īsteno īpašos pasākumus.

Kā minēts 27. punktā, nākamajā plānošanas periodā dalībvalstīm ir jāietver savās lauku attīstības programmās lauku apvidu apzīmējums un jānorāda to nozīmīgums.

30. un 31. Ieguldījumu pasākumi ir jāpiemēro to apvidu vajadzībām, kuros iespējama intervence. Piemēram, dažās dalībvalstīs augošais (vides) pilsētu spiediens uz tā sauktajiem "piepilsētu" rajoniem veido nozīmīgu teritoriālo izaicinājumu, kuru var veicināt lauku attīstības politika. Līdz ar to atkarībā no pasākuma mērķa, atbalsts varbūt efektīvāks tajos apvidos, kuri atrodas pilsētu spiediena ietekmē, salīdzinājumā ar attāliem apvidiem perifērijā.

Tomēr, kā izklāstīts 29. punktā, dažādās dalībvalstīs situācija ir atšķirīga. Piemēram, tādā mazā valstī kā Nīderlande, kur reģionālās atšķirības ir nelielas, vispārēja valsts pieeja varētu būt piemērotāka. Citās dalībvalstīs pastāv tematiskā diferenciacija, lai veicinātu tos rajonus, kuriem tas ir visvairāk nepieciešams.

32. un 33. Ņemot vērā subsidiaritātes principu, arī projektu izvēle un gradācija ir dalībvalstu kompetencē.

Tomēr Komisija ir ieviesusi stratēģiskāku vadību, kas pamatojas uz nākamā plānošanas perioda prioritātēm un mērķiem.

3. teksta logs – Spānija

Tiesas aprakstītā Katalonijas pieredze veicināt jaunu pieteikumu iesniegšanu, laika gaitā palielinot dažādu saņēmēju kopskaitu, ir stimulējis, lai sniegtu Eiropas atbalstu lielākam saņēmēju skaitam.

3. teksta logs – Vācija

Minētais Lejassaksijas piemērs ir izņēmums Vācijā, jo kopienas atbild par līdzfinansējumu. Citās Vācijas zemēs par to atbild federālā zeme (*Bund*) un/vai zeme.

34. Pašreizējā periodā viens no atbilstības nosacījumiem ienesīgu ieguldījumu nodrošināšanai ir saimniecības ekonomiskā dzīvotspēja, lai tiktu atbalstīti projekti, kuriem ir reālas ekonomiskās perspektīvas. Tā nolūks ir palielināt valsts atbalsta efektivitāti. Nākamajā plānošanas periodā grūtībās nonākušajiem uzņēmumiem atbalsts būs liegts.

Tas tomēr ir neizbēgami, ka labāk informētam un organizētam potenciālajam finansējuma saņēmējam ir labākas iespējas gūt labumu no programmas.

4. teksta logs – Itālija

Atsauce uz Emīlijas-Romanjas (*Emilia Romagna*) piemēru par nepieciešamo minimālo peļņu atgādina reģiona atlasītos kritērijus uz dalībvalsts noteiktās metodikas pamata, lai izpildītu likumā paredzēto ekonomiskās dzīvotspējas prasību attiecībā uz lauku saimniecībām, kuras saņem līdzfinansētu ES ieguldījumu atbalstu. Tas, ka tikai daļa visu reģiona saimniecību (aptuveni puse) spēj gūt labumu no šī atbalsta, pamatojas uz apsvērumiem par lauku saimniecību īpašo struktūru un mērķiem, kuri jāsasniedz, t.i., atbalstīt konkurētspējīgas saimniecības, un uz atbildību par ES fondu finanšu vadību.

4. teksta logs – Spānija

Kā iepriekš izklāstīts (34. punktā), regulā ir noteikts, ka ieguldījumiem lauku saimniecībās, kuras saņems ES finansējumu, jābūt ekonomiski dzīvotspējīgiem. Saskaņā ar 33. pantu subsidiāris var piešķirt ieguldījumiem, kas pārsniedz individuālās lauku saimniecības robežas. Ir būtiski, lai ES finansējums nodrošinātu pievienoto vērtību un ekonomisko dzīvotspēju ieguldījumu gadījumā. To var panākt, mērķtiecīgi atlasot vislabākos projektus, kas izskaidro Spānijas situāciju attiecībā uz ūdens apsaimniekošanas projektiem.

4. apsvērumi

Komisija piekrīt tam, ka bez mērķu noteikšanas palielinās nomācošās ietekmes risks un ka mērķtiecīgi noteikta dalībvalstu līdzekļu piešķiršana veicina lauku attīstības programmu efektivitāti.

35. Komisija piekrīt tam, ka nomācošā ietekme ir būtisks jautājums, kas ir jāņem vērā gan juridiskās sistēmas izveidošanas līmenī, gan izstrādājot programmas.

Tomēr iepriekšējos novērtējumos gūtās atziņas liecina par to, ka pašizmaksas jēdzieni ir jāuztver uzmanīgi. Tā kā mikrolīmenī novērotās ietekmes ir daudzo finansējuma faktoru rezultāts, ir sarežģīti pierādīt nomācošās ietekmes esību.

36. Faktu lapā par “jaunajām ES lauku attīstības perspektīvām”, kuras minējusi Tiesa, Komisija cita starpā norāda: “Bez mērķu noteikšanas palielinās risks, ka ietekme varētu būt nomācoša, bet mērķtiecīgi noteikta līdzekļu piešķiršana palielina programmu efektivitāti.” Pēdējais ir dalībvalsts kompetencē.

“Apvienotajā lauku attīstības vidējā posma novērtējumā”, kas kļuva pieejams tikai pēc Tiesas ziņojuma pabeigšanas ⁽¹⁾, secināts, ka visā ES nevar noteikt definitīvu spriedumu par pašizmaksas pierādījumiem, jo šī jautājuma sistēmiska novērtējuma nav dažādu lauku attīstības programmu vidējā posma novērtējumā.

5. teksta logs – Itālija

Pārstrādātajā attīstības projekta termiņa vidusposma pārskatā Emilijā-Romanjā situācija atšķiras gan attiecībā uz darbības veidu un apjomu, gan ieguldījumu veidu. Šie secinājumi ir jāņem vērā saistībā ar līdzīgiem pasākumiem nākamajā plānošanas periodā 2007.–2013. g.

37. un 38. Komisija piekrīt tam, ka nomācoša ietekme ir svarīgs elements, kas ir jāņem vērā, izstrādājot juridisko sistēmu. Tomēr prakse liecina, ka vairāki apstākļi var attiekties uz nomācošu ietekmi, līdz ar to ir sarežģīti pieņemt “standarta” risinājumu.

Nākamajā plānošanas periodā ieguldījumu atbalstam tiks skaidri noteikti mērķi atbilstoši uzņēmumu vajadzībām. Regulā (EK) Nr. 1698/2005 (ELFLA regula) izvirzītie mērķi ir mazie uzņēmumi lauksaimniecības produktu pārstrādē un tirdzniecībā (un mikrouzņēmumi attiecībā uz mezsaimniecības produktiem 1. asī

un uzņēmējdarbības attīstību 3. asī), lai cita starpā pēc iespējas ierobežotu nomācošo ietekmi. No otras puses, atbalstītajiem ieguldījumiem ir jāuzlabo vispārējā uzņēmuma/saimniecības darbība (ieskaitot darbību attiecībā uz vidi) (skat. arī atbildi uz 34. punktu).

39. Saistībā ar ieguldījumu atbalstu saimniecībām, kuras ir pārāk mazas un līdz ar to nesasniedz noteikto dzīvotspējas līmeni, rodas jautājums, vai šīm saimniecībām ir izredzes turpināt uzņēmējdarbību vidējā termiņā, un līdz ar to šaubas par ieguldījuma ilgtspēju.

Šajā specifiskajā gadījumā Flandrija savā lauku attīstības programmā ietvēra prasību par pilna laika strādnieka ienākumu ne mazāk kā 21 577 euro apmērā, pamatojoties uz reģionālā līmeņa problēmu analīzi un summējot programmā ietveramos mērķus un prioritātes.

5. apsvērumi

Tiesības uz atbalstu saskaņā ar ieguldījumiem lauksaimniecības uzņēmumos un pārtikas pārstrādē paredzētas ne tikai lauku teritorijām. Pasākumu mērķis ir attiecīgi veicināt lauksaimniecības ienākumu un dzīves, darba un ražošanas apstākļu uzlabošanu un palielināt pārtikas pārstrādes nozares konkurētspēju un pievienot vērtību tur, kur šāda darbība valstī notiek (lauku un pilsētu teritorijās).

40. Novērtētāji pēta, kā tiek realizēti iznākumi, rezultāti un ietekmes. Dalībvalstu ik gadu iesniegtajos uzraudzības datos ir ietverts atbalsta ģeogrāfiskais sadalījums.

Dažādās “pilsētu” – “lauku” definīcijas, kas izstrādātas atšķirīgos pētījumos, liecina, ka ir sarežģīti atrast vienotu daudznozīmīgu formulējumu, ko varētu izmantot visā ES lauku attīstības interferences vadīšanai.

41. Vispārējs konstatējums šī darba rezultātā ir tāds, ka ļoti maz uz EAGGF norādījumiem balstīto projektu atrodas pilsētu teritorijās (2 no 4 salīdzināmiem datiem 22 % un saskaņā ar ESAO (OECD) klasifikāciju tikai 9 %), kas liecina par lauku attīstības politikas teritoriālo dimensiju.

42. Tiesas iesniegtajā aprēķinā ir ietverts novērtējums, pamatojoties uz 300 piemēru kopumu. Bez tam ir sarežģīti laika posmā salīdzināt izdevumus 33. pantā noteikto pasākumu nolūkā, jo 5b jomās noteikto mērķu ierobežojums plānošanas periodā 1994.–1999. gadam nav saglabāts 2000.–2006. gada periodā.

⁽¹⁾ Publicēts 2006. gada jūnijā.

43. Ņemot vērā Eiropas reģionu daudzveidību šāda veida sliekšņu noteikšana ir ļoti sarežģīts jautājums, apkopojot datus gan vietējā, gan Eiropas līmenī. Bez tam dalībvalstis var izvēlēties, kuros apvidos ieguldīt atsevišķus vai visus pasākumus, un tiem nav obligāti jābūt vismazāk apdzīvotajiem apvidiem. Var būt tādi gadījumi, kur citas atbalsta formas, izņemot ieguldījumu atbalstu, ir piemērotākas attiecīgā tipa lauku apvidu vajadzībām (piem., īpašo atbalstu mazāk labvēlīgiem apgabaliem parasti piešķir mazapdzīvotajiem un attālajiem rajoniem).

45. 2. tabulā ir parādīts, ka 1. mērķa reģionos 80 % izdevumu pārskatītajos projektos ir nonākuši lauku reģionos. Papildus tam teritoriālās nevienlīdzības samazināšanas mērķis ir viens no tiem mērķiem, kurus veicina lauku attīstība.

46. Saskaņā ar ESAO definīciju, kura balstās uz apdzīvotības blīvumu, liela daļa projektu (91 %), kas īstenoti 1. mērķa reģionos, atrodas nozīmīgos un lielākoties lauku reģionos, kuri kopumā ir nabadzīgākās 1. mērķa reģiona daļas.

6. apsvērumi

Izdevumu efektivitāti nosaka projektu salīdzinājums ar to mērķiem.

48. Intervences pasākumu vērtējums atkarībā no to rezultātiem, ietekmes un vajadzībām, kuras ar tiem ir paredzēts apmierināt, veido daļu no vērtējuma, ko veic valsts vai reģionālā līmenī. Šo valsts/reģionālo lauku attīstības vērtējumu apvienojums, ko regulāri veic Kopienas vārdā, ļauj izdarīt dažādu pasākumu ietekmes novērtējumu programmas līmenī.

Iespēja noteikt atsevišķu projektu tiešo rezultātu nozīmi visas programmas mērķu sasniegšanā tiks stiprināta nākamajā plānošanas periodā, turpinot programmu vērtējumu caur Vienoto uzraudzības un vērtēšanas struktūru, kas arī nodrošinās labākus turpmākos pasākumus.

49. Komisija atzīst, ka integrētā teritoriālā pieeja nodrošina būtisku instrumentu lauku attīstības politikas īstenošanā, un ir ieteikusi šo iespēju pašreizējā plānošanas periodā un jaunajā Regulā (EK) Nr. 1698/2005, veicinot integrētos projektus, kuros ir apvienoti vairāki pasākumi, un ņemot vērā Kopienas iniciatīvu LEADER.

50. Nepieciešamība integrēt projektus plašākā attīstības plānā ir atkarīga no projekta mērķa un rakstura un tiek vērtēta dalībvalstīs/reģionos.

51. Visiem projektiem ir potenciāli plašāka ietekme, jo saņēmēji tiek integrēti lauku apvidu saimnieciskajā dzīvē un viņiem tajā ir būtiska nozīme.

7. apsvērumi

Komisija ir ievērojami centusies labot trūkumus dalībvalstu uzraudzības datu kvantitatē un kvalitātē jau pašreizējā plānošanas periodā. Uzraudzība tiks pastiprināta, ieviešot VUVS nākamajā plānošanas periodā sadarbībā ar dalībvalstīm.

57. Komisija pārbauda dalībvalstu gada progresa pārskatos norādītos rezultātus, kas veido uzraudzības daļu. Novērtējumā tiek ņemta vērā pasākumu ietekme, proti, kāda ir to ietekme uz programmas līmenī izvirzītajiem mērķiem.

Komisija ir ievērojami centusies labot trūkumus dalībvalstu uzraudzības datu kvantitatē un kvalitātē jau pašreizējā plānošanas periodā. Plānošanu pastiprinās, ieviešot VUVS nākamajā plānošanas periodā sadarbībā ar dalībvalstīm.

58.

a) Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1257/1999 43. pantu lauku attīstības plānos ir jāietver izvirzītās stratēģijas apraksts, mērķu uzskaitījums, atlasītās lauku attīstības prioritātes kā arī ietvertais ģeogrāfiskais reģions.

d) Šķiet, ka pieeja no saistību viedokļa rezultātu vērtēšanā ir piemērotāka dažiem daudzgadīgiem lauku attīstības atbalsta veidiem (piem., agrovīdēs, apmežošanas utt.), jo, piemērojot šāda veida atbalstu, konkrēti rezultāti pirmajā īstenošanas gadā nav manāmi. Par 2007.–2013. gada periodu veiktie izdevumi tiks sakārtoti uzraudzības tabulās, un finanšu ziņojumi tiks pēc iespējas pielāgoti vispārējam ziņojumam.

Apvienotajos lauku attīstības vidējā posma novērtējuma ziņojumos ir ietverti finanšu dati par ELVGF izdevumiem par nodāļu un par dalībvalsti.

e) Projektu daudzveidība, kuriem 33. pantā noteikto pasākumu nolūkā ir tiesības uz finansējumu, ir tik plaša, ka nav iespējams paredzēt uzraudzības rādītājus, kas būtu attiecināmi uz visiem projektiem. Kopējo rādītāju saraksts, kas ir ietverts uzraudzības tabulās, nav izsmeļošs. Dalībvalstis var pievienot papildu rādītājus, kas atbilst to specifiskajām vajadzībām vai programmu īpatnībām.

59. Šajā plānošanas periodā dalībvalstīm Vispārējie vērtēšanas jautājumi (VVJ) obligāti nav jāattiecinā uz atbalstu lauku attīstībai, ja to nodrošina lauku atbalsta fonds. Komisija piekrīt, ka tas ir pašreizējās uzraudzības un vērtēšanas struktūras vājais punkts, kas uz nākošo plānošanas periodu jālabo, veidojot vienotu lauku attīstības fondu. 2000. gads bija pirmais atskaites gads, un kopumā tas nav tipisks, jo programmas apstiprināšana tikai turpinājās un pasākumu ieviešana vēl bija pavisam agrīnā stadijā.

60. Papildus VVJ, alternatīvie rādītāji un VVJ neietilpstošī jaūtājumi atskaitēs ir izmantoti maz. Kopumā pietika ar prasītajiem vispārējiem rādītājiem; uzdotie jaūtājumi, lai novērtētu lauku attīstības programmas, bija pietiekami.

“Nepārtrauktā vērtējuma” sistēma, kas nākošajam plānošanas periodam ieviesta ar Vienoto uzraudzības un vērtēšanas struktūru, papildus uzraudzībai ļaus nekavējoties dot vērtējumu, kā arī ievākt datus un apkopot rādītājus.

61. Daļa informācijas ir pieejama programmas līmenī, kur notiek vērtēšana, bet ne projektu līmenī. Attiecībā uz programmu ģeogrāfisko teritoriju vērtētāji pēta to, kur ir iegūts reāls iznākums, rezultāti un iedarbība. Uzraudzības tabulu 5. tabulā, piemēram, ietverts finansiālā atbalsta ģeogrāfiskais sadalījums un apstiprināto projektu skaits.

62. Uz darbībām balstīto vadības procedūru līmenī ir sarežģīti apkopot pietiekamu rādītāju kompleksu, kas raksturo lauku attīstības politikas rezultātus un sasniegumus, jo pēc definīcijas tā ir plaša. Pilnu ainu var dot tikai neliels skaits rādītāju. Šīs grūtības pašreizējā periodā vēl saasinās, atšķirīgo plānošanas darbā pielietoto vadības, atskaišu un vērtēšanas sistēmu ietekmē (Virzības nodaļa, Garantijas nodaļa, *Leader+*). Turpmāk paredzami uzlabojumi ar Vienotās uzraudzības un vērtēšanas struktūras ieviešanu.

63. Uzraudzības sintēzes atskaites un dažādas vērtēšanas atskaites nodrošina datus un informāciju. Gan progresa, gan nobeiguma vērtējumi, kurus veic neatkarīgi vērtētāji, nodrošina rezultātu izvērtēšanu un lauku attīstības pasākumu iedarbības aplēses. Esošās sistēmas trūkumus nākotnē novērsīs, un Komisija un citas ieinteresētās personas varēs gūt pilnu ieskatu tajā, kā tiek uzraudzīti un izvērtēti lauku attīstībai izmantotie izdevumi.

64. Lauku attīstības politikas elastīgais veidojums ar tajā ietvertajiem pasākumiem un mērķiem dalībvalstis nekavē uzstādīt skaidras stratēģijas un mērķus savās lauku attīstības programmās, kā tas paredzēts Padomes Regulas (EK) Nr.1257/1999 prasībās.

— *Nākamajam plānošanas periodam ar Kopienas Stratēģiskajām vadlīnijām tika ieviesta stratēģiskāka pieeja. Tā dalībvalstīm ļaus savas lauku attīstības stratēģijas vērst uz attiecīgajiem mērķiem, kas uzstādīti, lai ievērotu specifiskas vajadzības. Bez tam dalībvalstīm nepieciešams no valstij piešķirtā apjoma minimālu procentu iedalīt katrai asij, tādējādi programmu veidojot sabalansētu, tajā pašā laikā ņemot vērā gan nozaru, gan teritoriālās vajadzības.*

65. Lielākā daļa ieguldījumu pasākumu lauku attīstībai pēc definīcijas tiek dotas lauksaimniecībai un zemniekiem, kas pamato lielo atbalsta daļu, kas nonāk lauksaimniecībai. Tomēr, tā kā lauksaimniecībai joprojām ir ievērojama loma lauksaimniecisko rajonu ekonomikā, atbalsts šai nozarei var dot ievērojamu labumu lauku teritoriju attīstībai.

— *Padomes Regula (EK) Nr. 1698/2005 lauku rajonu atbalstam plānošanas periodā 2007.–2013. g. nosaka trīs galvenos mērķus: (1) konkurētspējas palielināšanu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē, (2) vides uzlabošanu laukos, (3) dzīves kvalitātes uzlabošanu un ekonomiskās aktivitātes dažādošanu laukos. Šie mērķi tiek ieviesti, izmantojot pasākumus, kuri tiek grupēti pa četrām asīm. Regulas 17. pants nodrošina līdzsvaru starp šiem mērķiem, jo ar to tiek ieviests minimālais izdevumu daudzums uz katru asi.*

66. Ņemot vērā Eiropas reģionu dažādību un dažādās situācijas valstu līmenī, ir sarežģīti dot vienotu lauku teritoriju definīciju. Tātad teritorijas, kurām ir tiesības uz atbalsta pasākumiem, kā arī projektu atlase un novērtēšana paliek pašu dalībvalstu ziņā.

— *Ieviešot nacionālos stratēģiskos plānus, nākošajai lauku attīstības programmai paaudzei paredzēts izmantot pieeju ar precīzāk definētiem mērķiem.*

67. Tiesības uz atbalstu ieguldījumu veidā lauksaimniecības uzņēmumiem un pārtikas apstrādei nav tikai attiecīgie 33. pantā paredzētie pasākumi lauku teritorijās. Šo pasākumu izvēle notiek atbilstoši pasākuma mērķim, respektīvi, tam, lai lauksaimniecības nozarē paaugstinātu ienākumus un dzīves līmeni, darba un ražošanas apstākļus, kā arī palielinātu konkurētspēju un pārtikas apstrādes pievienoto vērtību, ja vien šīs darbības notiek valsts teritorijā (lauku teritorijās un teritorijās, kas nav lauku teritorijas).

— *Lauku attīstības plānos ietilpst vispārējs plāna apraksts, norādot ģeogrāfisko teritoriju, kā arī raksturojot esošo situāciju, izmantojot kvantitatīvos datus, izceļot stiprās puses, trūkumus, nepilnības un lauku attīstības potenciālu. Šajā aprakstā ņem vērā lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares, lauku ekonomiku, demogrāfisko situāciju, cilvēku resursus un nodarbinātību, vides stāvokli. Pamatojoties uz šo informāciju, dalībvalstis apraksta darba prioritātes un attiecīgās stratēģijas.*

— *Nākamais pasākums teritoriālo mērķu noteikšanā, kas ieviests nākošajam plānošanas periodam, paredz dalībvalstīm savās lauku attīstības politikās norādīt savus lauku rajonus un to nozīmi.*

68. Komisija piekrīt, ka integrētās teritoriālās pieejas nodrošina svarīgu instrumentu, kas ļauj ieviest lauku attīstības politiku un gan tagadējā, gan nākamajā plānošanas periodā mudina ieviest vietējās attīstības stratēģijas.

— *Vidēja termiņa vērtēšanas atskaišu un pirmo vērtējumu rezultāti dos lielu ieguldījumu esošajās un jaunajās lauku attīstības politikās. Bez tam lauku atbalsta tīkli valstīs un ES lauku atbalsta tīkls dod pamatu apmaiņai ar informāciju un labu praksi.*

69. Komisija ir uzņēmusies nopietnu darbu, lai šajā plānošanas periodā uzlabotu dalībvalstu sniegto uzraudzības datu kvalitāti un kvantitāti.

— *Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm nākamajam plānošanas periodam ir ieteikusi jaunu un labāku Vienoto uzraudzības un vērtēšanas struktūru.*